

Народна банка на Република Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ



Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

август 2017 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (јануари – јули 2017 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2017 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како се одразуваат овие промени врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Последните оценки за глобалниот економски раст не се променети во однос на априлските проекции, така што се очекува понатамошно постепено забрзување на глобалната економска активност. Во однос на ризиците околу овие оценки, на краток рок се оценуваат како урамнотежени, додека на долг рок тие остануваат надолни и главно поврзани со можната нестабилност на финансиските пазари (заради политичката состојба во САД и преговорите околу Брегзитот), евентуалното забавување на економскиот раст во Кина, побрзата нормализација на монетарната политика во САД, што би довело до позатегнати глобални финансиски услови, зголемениот протекционизам, како и геополитичките ризици. Во однос на економскиот раст во еврозоната, како наш клучен економски партнер, првичните објави покажуваат забрзување на економската активност во вториот квартал на 2017 година, така што растот на БДП изнесува 2,1% на годишна основа, односно 0,6% на квартална основа (1,9%, односно 0,5%, соодветно во претходниот квартал). Ваквите остварувања се повисоки од априлските очекувања за годишен раст од 1,7% во вториот квартал. Притоа, расположливите податоци и анкетните истражувања на компаниите и домаќинствата за економската активност во второто тримесечје упатуваат на раст поддржан од сите компоненти на побарувачката. Воедно, продолжија позитивните движења на пазарот на труд, така што во јуни 2017 година стапката на невработеност се намали на 9,1% (9,2% во претходниот месец). Во јули 2017 година, стапката на инфлација во еврозоната, според првичните процени, е стабилна и изнесува 1,3% на годишна основа, додека базичната инфлација продолжи да расте со малку забрзана динамика и во јули изнесува 1,2% (1,1% во јуни). Земајќи ги предвид поповолните показатели за економската активност, од една страна, но сè уште недоволно силната базична инфлација, од друга страна, на состанокот одржан на 20 јули 2017 година ЕЦБ не ја промени тековната приспособлива монетарна политика, задржувајќи ја можноста за реакција преку нестандартните мерки (зголемување на обемот и/или на времетраењето) во случај на понеповолни изгледи за инфлацијата. Оттука, и очекувањата за идното движење на **каматната стапка ЕУРИБОР** во 2017 и 2018 година се задржуваат во негативната зона во целиот период на проекции и се пониски од оние во априлската проекција.

Гледано низ призмата на квантитативните показатели за надворешното окружување на македонската економија, проекциите за странската ефективна побарувачка упатуваат на поповолни очекувања, односно поголем раст во оваа и во наредната година во однос на априлските проекции. Во поглед на **странската ефективна инфлација**, најновите оценки за 2017 упатуваат на минимална надолна корекција во споредба со проекциите од април, додека за 2018 година оцените се непроменети. Во однос на девизниот курс евро/САД-долар, тековните очекувања во споредба со априлските се во насока на помала вредност на САД-доларот во однос на еврото. Кај **цените на примарните производи на светските берзи**, оцените за 2017 година главно се ревидирани надолу, додека за 2018 година цените бележат нагорна корекција во однос на априлските проекции. Така, кај **светските цени на нафтата**, во 2017 година се очекува нешто помал раст во споредба со проекцијата од април, додека за 2018 година се очекува стабилизација на цените, наместо претходно проектираниот пад. **Цените на металите** имаат надолна ревизија за 2017 година, а

за 2018 година се очекуваат поповолни движења од оние со априлската проекција. Така, кај цената на никелот е направена значајна надолна корекција на растот во 2017 година, додека за 2018 година растот е поголем во однос на априлските проекции. Се очекува цената на бакарот во 2017 година да оствари малку помал раст од предвидениот, а за 2018 година се очекува раст наспроти очекувањата за стабилизација на цените. Во однос на **светските цени на примарните прехранбени производи**, и понатаму се очекува да растат и како резултат на тоа, да создаваат притисоци и врз домашната инфлација. Притоа, во споредба со априлските проекции, најновите оценки упатуваат на повисок раст на цената на пченицата и во двете години, додека за цената на пченката сега се очекува помал раст за 2017 година, а повисок во 2018 година во споредба со април. Сепак, треба да се има предвид исклучителната променливост на оцените за цените на овие примарни производи, што создава неизвесност околу процената на нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, особено на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели со нивната проектирана динамика во рамки на априлскиот циклус проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата. Објавените проценети податоци за БДП за првиот квартал се под очекувањата за економски раст, и покрај надолната ревизија во последната априлска проекција, упатувајќи на пониска појдовна основа и надолни ризици за проекцијата на БДП за цела 2017 година од 2,5%. Расположливите високофреквентни податоци упатуваат на поволни поместувања, така што гледано во целост, состојбата во економијата во вториот квартал од годината би била подобра во однос на претходниот квартал. **Во однос на инфлацијата, во јули е измерена позитивна стапка на инфлација, којашто е во рамки на проектираната.** Во услови на остварувања во рамки на проекцијата и при надолна ревизија на дел од надворешните влезни претпоставки за 2017 година, тековно се оценува урамнотеженост на ризиците околу проекцијата на инфлацијата за цела 2017 година од 1,3%. Главниот ризик околу проекцијата на инфлацијата и понатаму останува неизвесноста околу проектираното движење на светските цени на примарните производи.

Последните расположливи податоци за девизните резерви (приспособени за ефектите од ценовните и курсни разлики и ценовните промени на хартиите од вредност), заклучно со јули 2017 година укажуваат на пад. Анализирани преку факторите на промена, падот на резервите во најголем дел се должи на трансакциите за сметка на државата, поради намирувањата на редовните обврски кон странство¹. Расположливите податоци од надворешниот сектор за третото тримесечје од годината се доста ограничени, единствено податоците за менувачкиот пазар во јули укажуваат на остварувања блиски до очекуваните. Во однос на остварувањата во билансот на плаќања, податоците за април и мај навестуваат подобри остварувања и кај тековните и кај финансиските трансакции во однос на априлската проекција. На ваков заклучок упатуваат и податоците од надворешнотрговската статистика, коишто покажуваат нешто понизок остварен трговски дефицит во вториот квартал, при истовремено повисока извозна и увозна компонента. Анализата на показателите на адекватност на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се движат во сигурна зона.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, финалните податоци со јуни покажуваат умерен месечен раст на вкупните депозити (од 0,8%), за разлика од умерениот пад во претходните месеци. Анализирани од секторски аспект, месечниот раст на вкупните депозити во јуни речиси во целост е резултат на растот на депозитите на домаќинствата, што соодветствува со буџетските исплати врз основа на обврзници за денационализација и обврски врз основа на субвенции, но умерен месечен раст бележат и депозитите на корпоративниот

¹ Во јули беше извршена редовната отплата на дел од кредитот кон „Дојче банк“, како и на годишната камата врз основа на две еврообврзници.

сектор. Од аспект на валутната структура, месечно зголемување е забележано и кај двете компоненти, при позначителен раст кај денарските депозити. На годишна основа, вкупните депозити во јуни се повисоки за 7,6%, што е под проектираниот раст од 8,4% за вториот квартал на 2017 година. Во однос на кредитниот пазар, во јуни вкупните кредити остварија месечен раст од 0,9%, со слично темпо како и претходниот месец (0,8%). Зголемувањето на вкупните кредити во јуни произлегува од повисоките остварувања кај двата сектора (претпријатија и домаќинства). На годишна основа, вкупните кредити се повисоки за 4,4%, остварување кое е над очекуваниот раст (од 3,2%) за вториот квартал од годината, согласно со априлската проекција. Доколку се исклучи ефектот од регулаторните промени, годишната стапка на раст на вкупните кредити изнесува 5,8% и е над проектираниот годишен раст од 4,5% за второто тримесечје на 2017 година.

Во првите шест месеци од годината, во Буџетот на Република Македонија беше остварен дефицит од 8.306 милиони денари, кој беше финансиран од домашни извори, преку повлекување депозити од сметката на државата кај Народната банка и со нето-емисија на нови државни хартии од вредност. Остварениот дефицит во Буџетот претставува 44,6% од предвидениот дефицит со Буџетот за 2017 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика во одделни сегменти во економијата, но главно согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика и за ризиците потенцирани во рамки на априлските проекции остануваат непроменети. Девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) бележат пад во јули 2017 година, но показателите за адекватноста на девизните резерви и натаму се движат во сигурната зона. Во однос на економската активност, тековно расположливите индикатори упатуваат на подобрување на остварувањата кај БДП во вториот квартал. Но, пониската појдовна основа, како резултат на надолното отстапување во првиот квартал од годината, упатува на потенцијално пониска стапка на економски раст за цела 2017 година во однос на априлската проекција. Кај инфлацијата, остварувањата во првите седум месеци се во склад со проекцијата, додека очекуваното движење на надворешните претпоставки главно претрпе надолна корекција. Сепак, со оглед на нивната променливост, се оценува дека ризиците околу проекцијата на инфлацијата за 2017 година се урамнотежени. Во рамки на монетарниот сектор, податоците за вкупните депозити во јуни упатуваат на позитивни поместувања, но и натаму се под очекуваните со априлските проекции. Од друга страна, темпото на раст на кредитната активност ги надминува очекувањата за вториот квартал од годината, согласно со априлските проекции, при што во јуни, растот на вкупните кредити речиси подеднакво произлегува од двата сектора (претпријатија и домаќинства).

Селектирани макроекономски показатели ¹	2016							2017								
	2014	2015	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2016	јан.	фев.	мар.	Кв.1	апр.	мај.	јун.	Кв.2	јул.
I. Реален сектор индикатори																
Бруто домашен производ (годишна реален раст) ²	3.6	3.8	2.4	2.9	2.0	2.4	2.4				0.0					
Индустриско производство ³																
стапка на промена (годишна)	4.8	4.9	10.7	1.3	5.0	-1.8	3.4	-2.6	-1.3	-0.9	-1.5	-1.9	9.2	4.0	3.7	
кумулативна просечна стапка	4.8	4.9	10.7	5.6	5.4	3.4	3.4	-2.6	-1.9	-1.5	-1.5	-1.6	0.6	1.2	1.2	
Инфлација ⁴																
ЦПИ Инфлација (годишна) ⁵	-0.5	-0.4	-0.1	-0.7	-0.2	-0.1	-0.2	0.6	0.2	0.6	0.5	1.0	1.2	1.5	1.2	1.2
ЦПИ Инфлација (кумулативна просечна)	-0.3	-0.3	-0.1	-0.4	-0.3	-0.2	-0.2	0.6	0.4	0.5	0.5	0.6	0.7	0.9	0.9	0.9
Базична инфлација (кумулативна просечна)	0.5	0.5	1.6	1.4	1.3	1.3	1.3	1.4	1.4	1.6	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9	1.9
Базична инфлација (годишна)	0.5	0.5	1.6	1.3	1.1	1.1	1.3	1.4	1.4	2.0	1.6	2.0	2.1	2.4	2.2	2.3
Работна сила																
Стапка на невработеност	28.0	26.1	24.5	24.0	23.4	23.1	23.7				22.9					
II. Фискален сектор индикатори <input type="checkbox"/> (Централен Буџет и Буџети на фондови)																
Вкупни буџетски приходи	145,929	161,207	40,583	41,422	43,807	43,524	169,336	12,584	13,310	16,840	42,734	15,053	15,356	13,225	43,634	
Вкупни буџетски расходи	168,063	180,632	46,218	42,729	45,953	50,506	185,406	14,723	14,845	16,733	46,301	15,082	17,089	16,202	48,373	
Буџетско салдо (готовинска основа)	-22,134	-19,425	-5,635	-1,307	-2,146	-6,982	-16,070	-2,139	-1,535	107	-3,567	-29	-1,733	-2,977	-4,739	
Буџетско салдо (% од БДП) ⁶	-4.2	-3.5	-0.9	-0.2	-0.4	-1.1	-2.6	-0.3	-0.2	0.0	-0.6	0.0	-0.3	-0.5	-0.7	
III. Финансиски индикатори⁶																
Парична маса (M4), годишна стапка на раст	10.5	6.8	6.2	3.5	4.0	6.1	6.1	6.7	5.1	4.2	4.2	5.9	6.4	7.8	7.8	
Вкупни кредити, годишна стапка на раст	10.0	9.5	8.4	3.5	2.5	0.9	0.9	0.6	-0.3	0.0	0.0	0.6	1.5	4.4	4.4	
Вкупни кредити на население	11.8	12.9	13.0	8.8	7.3	7.0	7.0	7.1	6.7	6.6	6.6	6.5	6.7	9.5	9.5	
Вкупни кредити на претпријатија	8.6	7.1	5.1	-0.5	-1.2	-3.8	-3.8	-4.4	-5.9	-5.2	-5.2	-4.2	-2.8	0.0	0.0	
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст	10.4	6.5	6.2	2.3	4.0	5.7	5.7	6.7	5.0	4.2	4.2	6.3	6.4	7.6	7.6	
Вкупни депозити на население	8.9	4.1	3.1	0.2	1.2	2.5	2.5	2.9	2.8	1.8	1.8	3.4	5.5	6.5	6.5	
Вкупни депозити на претпријатија	15.7	13.0	16.0	5.6	11.3	13.4	13.4	15.9	9.0	8.8	8.8	12.0	7.9	10.8	10.8	
Каматни стапки ⁷																
Каматна стапка на БЗ	3.25	3.25	3.25	4.00	4.00	3.75	3.75	3.50	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	
Активни каматни стапки																
денарски (агрегатна, за денарски и денарски со девизна клаузула)	7.5	7.1	6.7	6.6	6.6	6.5	6.6	6.4	6.4	6.3	6.4	6.3	6.3	6.2	6.3	
девизни	6.3	5.9	5.6	5.5	5.4	5.2	5.4	5.1	5.1	5.0	5.1	5.0	5.0	5.0	5.0	
Пасивни каматни стапки																
денарски (агрегатна, за денарски и денарски со девизна клаузула)	3.7	2.9	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.4	2.3	2.3	2.3	2.2	2.2	2.2	2.2	
девизни	1.4	1.3	1.1	1.1	1.0	1.0	1.0	1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	0.8	0.9	
IV. Надворешен сектор индикатори																
Биланс на тековна сметка (во милиони ЕУР)	-43.2	-187.0	-58.7	-219.4	100.3	-125.6	-303.3	-7.1	-58.5	-57.6	-123.1	-29.1	-40.4			
Биланс на тековна сметка (% од БДП) ⁸	-0.5	-2.1	-0.6	-2.2	1.0	-1.3	-3.1	-0.1	-0.6	-0.6	-1.2	-0.3	-0.4			
Трговски биланс (во милиони ЕУР)⁸	-1757.9	-1713.6	-373.2	-501.5	-391.4	-511.3	-1777.4	-117.4	-138.1	-166.1	-421.6	-152.9	-178.1	-119.3	-450.3	
Трговски биланс (% од БДП)	-20.5	-18.9	-3.8	-5.1	-4.0	-5.2	-18.0	-1.1	-1.3	-1.6	-4.1	-1.5	-1.7	-1.2	-4.4	
Увоз (во милиони ЕУР)	-5504.5	-5801.1	-1356.6	-1537.7	-1540.0	-1652.4	-6106.7	-442.2	-517.7	-599.5	-1559.4	-550.9	-609.0	-526.1	-1686.1	
Извоз (во милиони ЕУР)	3746.6	4087.6	983.3	1056.2	1148.6	1141.1	4329.3	324.8	379.6	433.4	1137.8	398.0	430.9	406.8	1235.8	
стапка на раст на увозот (годишна)	10.5	5.4	3.3	4.9	10.2	3.0	5.3	24.9	8.4	14.2	15.0	4.1	14.7	5.8	8.2	
стапка на раст на извозот (годишна)	15.8	9.1	5.3	1.4	10.5	6.4	5.9	12.7	9.7	24.1	15.7	8.0	21.2	22.4	17.0	
Странски директни инвестиции (во милиони ЕУР)	197.4	202.8	132.7	52.2	28.2	141.0	354.0	-7.8	52.1	63.9	108.2	29.7	22.1			
Надворешен долг																
Бруто надворешен долг (во милиони ЕУР)	5992.3	6290.5	6816.2	6886.6	7513.4	7253.2	7253.2				7780.8					
јавен сектор	2846.8	2933.7	3279.4	3283.1	3891.1	3445.5	3445.5				3819.8					
јавен сектор/БДП (во %)	33.2	32.4	33.2	33.3	39.5	34.9	34.9				37.2					
приватен сектор	3145.5	3356.9	3536.8	3603.6	3622.3	3807.7	3807.7				3961.0					
Бруто надворешен долг/БДП (во %)	70.0	69.4	69.1	69.8	76.2	73.5	73.5				75.7					
Бруто девизни резерви (во милиони ЕУР)⁹	2,436.5	2,261.7						2,557.1	2,563.0	2,534.4		2,496.0	2,448.5	2,399.9		2,273.2

¹ Во пресметките на релативните индикатори, до 2016 година користен е БДП од официјално соопштение на ДЗС. За 2017 година се користе проектираниот ниво од НБРМ од проекцијата од октомври 2016 година.

² Претходни податоци за 2015 година. Пресметани податоци за 2016 година.

³ Стапите на промена кај Индексот на индустриско производство се според база 2010=100.

⁴ Трговски биланс според СОСОР со база 2016=100.

⁵ Инфлацијата за податоците по години се однесува на декември тековна година/декември претходна година.

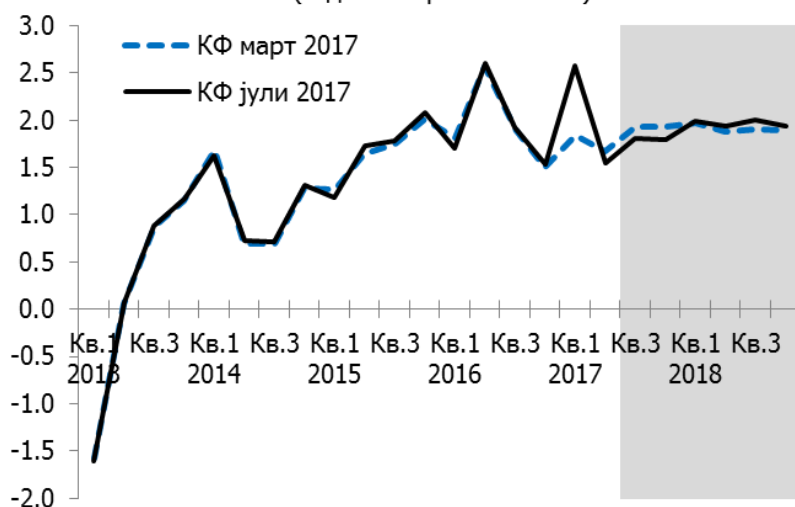
⁶ Пресметките се направени согласно податоците од новата Методологијата за изготвување на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот контен план (вој стапка во сила од 01.01.2009 година).

⁷ Почнувајќи од Јануари 2015 година податоците за активните и пасивните каматни стапки се според новата методологија на НБРМ.

⁸ Трговски биланс согласно надворешно-трговска статистика (на ш.ф. фондови).

⁹ Податоците од 2008 година вклучуваат accrued interest. Последните достапни податоци за бруто девизните резерви се прелиминарни податоци.

Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)



Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

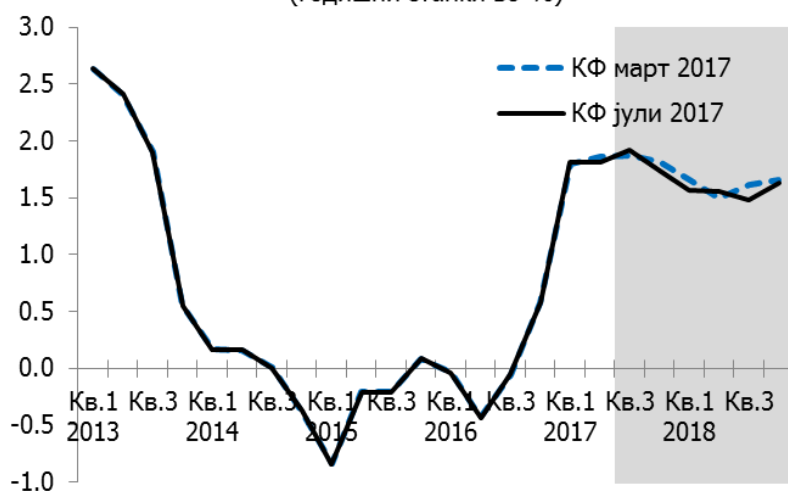
Споредено со април, странската побарувачка е ревидирана минимално нагоре во целиот период на проекции.

Така, сега се очекува нејзиниот раст во 2017 година да изнесува 1,9%, наспроти априлската оценка од 1,8%...

...што главно се должи на очекувањата за повисок економски раст кај поголемиот број земји, а најмногу на Германија.

Во 2018 година, и странската побарувачка е ревидирана нагоре и се очекува да оствари раст од 2%, наспроти 1,9% во април.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)



Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

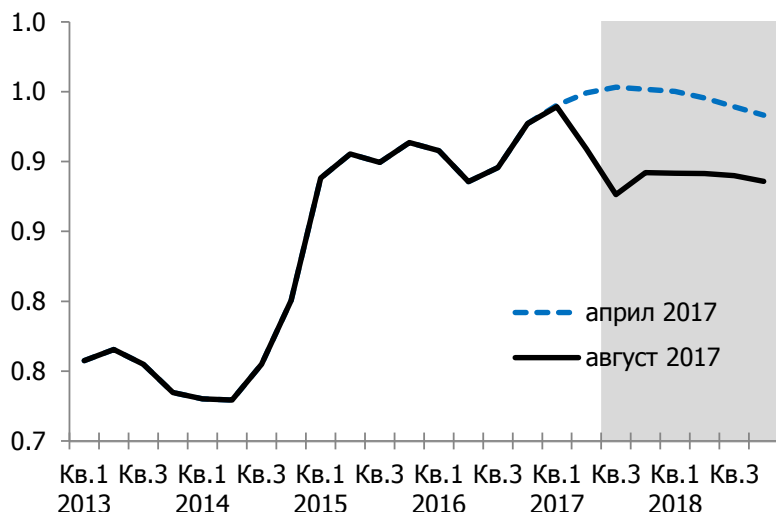
Од друга страна, во 2017 година е извршена минимална надолна ревизија на странската ефективна инфлација...

...којашто се оценува да изнесува 1,8%, за разлика од априлската проекција од 1,9%...

...што главно е резултат на оцените за пониска увезена инфлација од Германија и Франција.

Наспроти ова, проекцијата на странската инфлација за 2018 година е непроменета споредено со април, при што и натаму се очекува таа да изнесува 1,6%.

Курс евро/САД долар



Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

Најновите очекувања за девизниот курс евро / САД-долар упатуваат на пониски вредности на САД-доларот во однос на еврото за разлика од априлските проекции...

...така што се очекува во 2017 година да се задржи паритетот од претходната година, наспроти претходните очекувања за апрецијација на САД-доларот. За 2018 година се очекува поголема депрецијација на САД-доларот во однос на еврото споредено со априлските проекции...

...што се должи на поповолните економски остварувања од очекуваните во еврозоната, наспроти послабиот економски раст во САД во однос на очекувањата, надолнето со натамошната внатрешна политичка неизвесност и надворешните политички тензии на САД².

Последните очекувања за цената на нафтата³ упатуваат на помал раст за 2017 година во однос на растот проектиран во април...

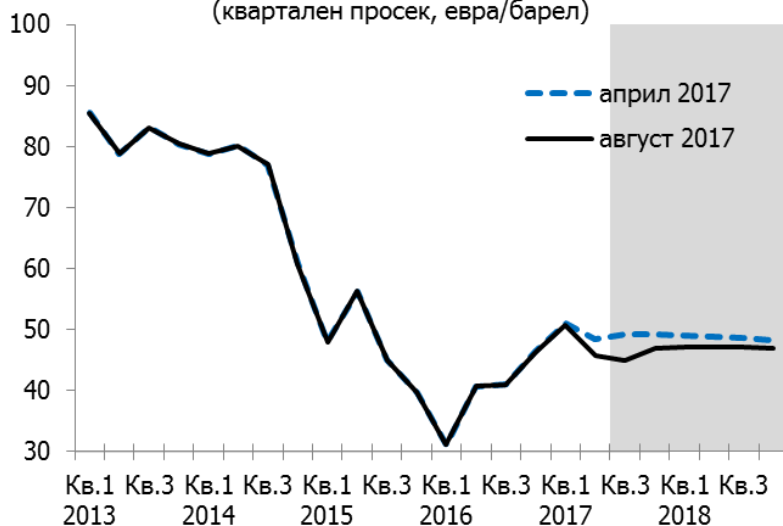
...во најголема мера како резултат на очекувањата за пораст на производството во САД, и покрај преземените мерки за ограничување на глобалното производство⁴.

Од друга страна, за 2018 година е направена мала нагорна корекција на очекувањата за цената на нафтата во однос на априлските проекции...

...односно, се очекува непроменето ценовно ниво во однос на 2017 година, за разлика од претходно

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)



Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

² На 2 август 2017 година беше потпишан Законот за нови санкции против Русија.

³ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

⁴ На 25.5.2017 година земјите-членки на ОПЕК донесоа одлука за продолжување на договорот за намалување на производството на нафта за дополнителни девет месеци (март 2018 година), чија цел е намалување на залихите на овој енергент на глобално ниво. Исто така, 11 земји производители на нафта коишто не се земји-членки на ОПЕК, вклучувајќи ја и Русија, се очекува да го поддржат продолжувањето на договорот, при што би требало да се произведуваат 1,8 милиони барели помалку на ден сè до март 2018 година.

проектираниот мал пад на цените во април.

Во 2017 година цената на бакарот изразена во евра малку е ревидирана надолно, додека цените изразени во долари се коригирани во нагорна насока во однос на априлските проекции...

...во најголема мера како резултат на очекувањата за понизок раст на индустриското производство на Кина и очекувањата за непроменетост на курсот на доларот во однос на еврото, наспроти претходните очекувања за апresiasiја на доларот.

Од друга страна, цените на никелот во 2017 година се ревидирани значително надолу, при што сега се очекува многу помал раст на цените наспроти проектираниот раст во април...

...во најголема мера поради очекувањата за поголема понуда на пазарот, пред сè заради укинувањето на дел од извозните ограничувања за производителите на никел во Индонезија⁵.

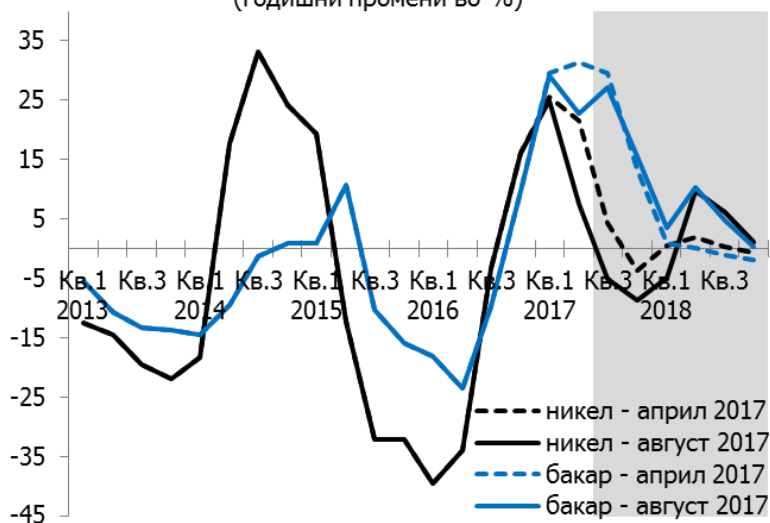
Во 2018 година, проекциите на цените на бакарот и никелот покажуваат мал раст, наспроти априлските оцени за нивна стабилизација.

Очекувањата за цените на дел од примарните производи отстапуваат од априлските проекции, така што берзанските цени на пченицата во 2017 се ревидирани во нагорна насока ...

...односно, сега се очекува повисок раст ...

...во најголем дел поради очекувањата

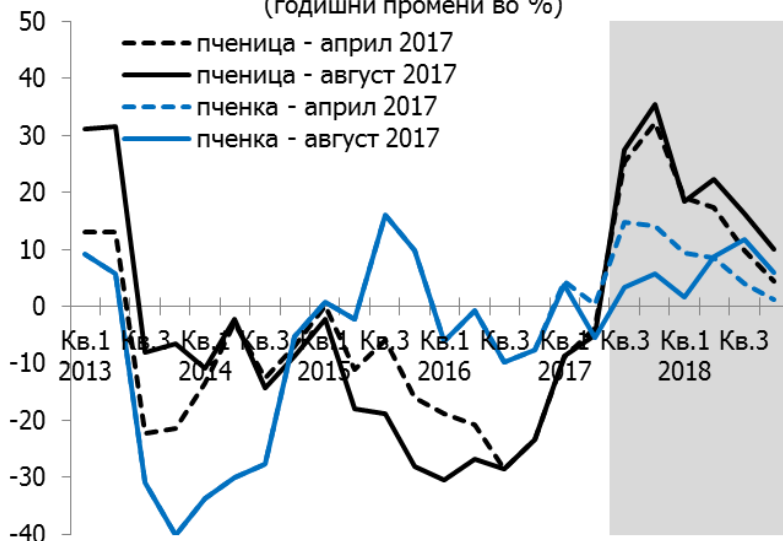
Цени на никелот и бакарот во евра
(годишни промени во %)



Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

⁵ Во август 2017 година, владата на Индонезија предложи да им се дадат дозволи за извоз на никел на две компании, во вкупна вредност од 2 милиона тони.

Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)



Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

за помало производство како резултат на сушите во Европа и Австралија.

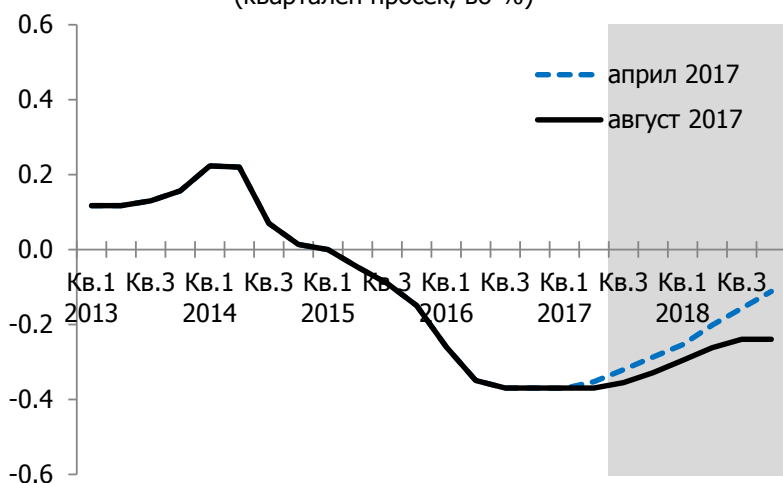
Од друга страна, за 2017 година растот на цената на пченката е ревидиран надолу во однос на априлските проекции...

...во најголема мера поради очекувањата за зголемено производство во Аргентина, Бразил и Јужна Африка.

Очекувањата за цените на пченицата и пченката во 2018 година се ревидирани нагоре...

...при што се очекува тие да остварат повисок раст во споредба со оној проектиран во април.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)



Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

Во 2017 година очекувањата за движењето на странската каматна стапка не се променија значително...

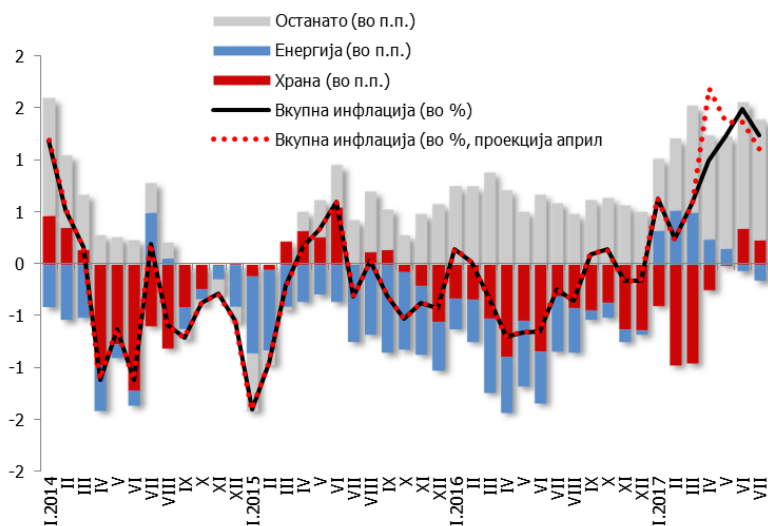
...предвидувајќи слично просечно ниво од -0,36% (-0,33% во април), во услови на продолжување на Програмата за квантитативно олеснување на ЕЦБ до крајот на годината.

За 2018 година е извршена мала надолна ревизија на просечниот едномесечен Еурибор на -0,26%, наспроти проектираниот -0,18% во април...

...во најголема мера поради навестувањата за можно продолжување на Програмата за квантитативно олеснување на ЕЦБ и по декември 2017 година.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)



Извор: ДЗС и НБРМ.

По растот во претходните четири месеци, во јули 2017 година домашните потрошувачки цени забележаа месечно намалување од 0,6%⁶ ...

...предизвикано од пониските цени на храната, како и од понатамошното месечно намалување на цените на енергија. Во јули дојде и до забавување на растот на базичната инфлација, што исто така имаше придонес кон промената на месечниот тренд на цените.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)



Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

Годишната стапка на инфлација во јули изнесуваше 1,2% (наспроти 1,5% во јуни), што е во рамки на очекуваното движење за месец јули.

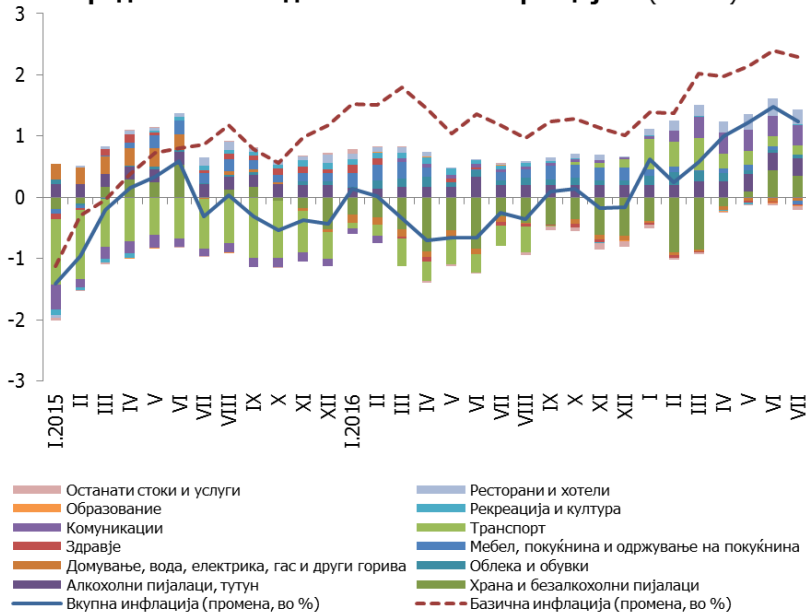
Гледано по одделните категории на цени, нагорното отстапување е присутно кај цените на храната.

Од друга страна, кај енергетската компонента отстапувањето е во спротивна насока (пад наместо очекуваниот раст), додека остварената стапка на базична инфлација е во согласност со проекцијата.

Анализирано збирно, во првите седум месеци стапката на инфлација е малку пониска од очекуваното во априлската проекција.

⁶ Гледано по групи на производи, категорија со највисок негативен придонес кон месечниот пад во јули е зеленчукот.

Придонеси кон годишната стапка инфлацијата (во п.п.)



Извор: ДЗС и НБРМ.

Базичната стапка на инфлација во јули изнесуваше 0,1%, на месечна основа и 2,3%, на годишна основа.

Гледано од аспект на структурата на базичната инфлација, годишниот раст е резултат на нагорното поместување кај цените на повеќето категории во рамки на базичната инфлација, при што највисок придонес имаат цените на комуникациите, тутунот⁷, и категоријата „ресторани и хотели“.

Странски ефективни* и домашни цени на храна (индекси, 2005 = 100)



* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондеризиран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на РМ. Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРМ.

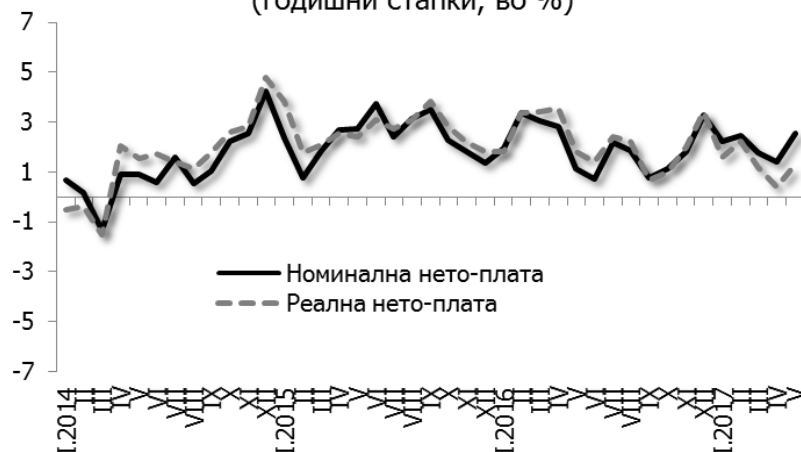
Очекуваното движење на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата за цела 2017 година е ревидирано во различни насоки.

Така, најновите оценки за цените на нафтата и пченката за 2017 година упатуваат на понизок раст споредено со очекувањата во априлскиот циклус проекции, додека кај цената на пченицата се очекува повисок раст.

При релативно мало отстапување на остварената инфлација од проектираната патека и истовремено дивергентно ревидирани надворешни претпоставки, тековно се оценува дека ризиците околу проекцијата на инфлацијата за 2017 година се урамнотежени. Имено, и покрај надолната ревизија на дел од надворешните претпоставки, големата неизвесност околу проектираното движење и променливоста на светските цени на примарните производи, пред сè цените на нафтата, наметнуваат потреба за внимателност.

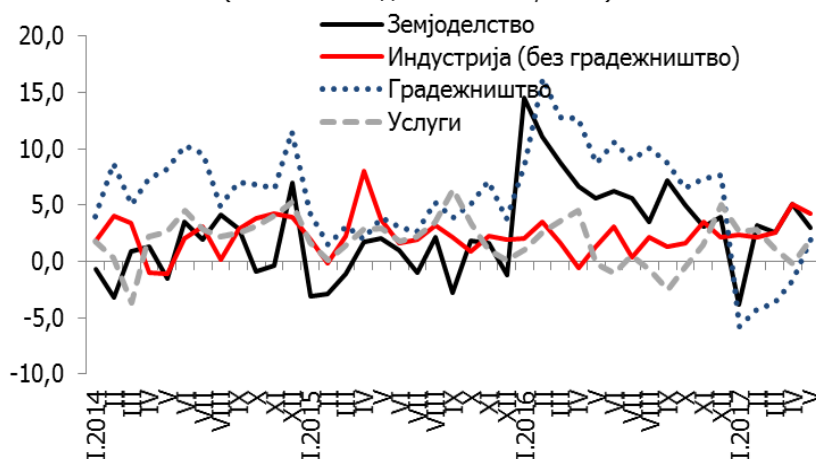
⁷ Годишниот раст на цените на тутунот во јули е комбинација на покачувањето на цената на определен тип цигари во април и во јуни 2017 година. Во јули 2017 година беше извршено зголемување на акцизите на цигарите (од 1 јули 2017 година до 1 јули 2023 година акцизата ќе се зголемува за 0,20 денари/парче секоја година) кое не се одрази врз месечните промени на цените на тутунот.

Просечна исплатена плата (годишни стапки, во %)



Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори (номинални годишни стапки, во %)



Извор: ДЗС.

Во мај 2017 година, просечната нето-плата забележа номинален годишен раст од 2,5% што претставува забрзување на растот од 1,1 п.п. во однос на минатомесечната динамика.

Нагорно придвижување на платите е забележано кај најголемиот дел од дејностите, при највисок раст забележан кај: „рударство и вадење камен“, „стручни, научни и технички дејности“ и „преработувачка индустрија“, а раст бележат и платите во трговијата, земјоделството и градежништвото. Од друга страна, пониски плати во мај се исплатени само кај „дејности во врска со недвижен имот“ и „снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација“.

Во услови на пораст на трошоците на живот во мај **реалните плати бележат раст од 1,3%**.

Во првите два месеца од вториот квартал нето-платата бележи номинален и реален годишен раст од 2% и 0,9%, соодветно, што е малку пониско од очекуваните движења за вториот квартал во рамки на априлската проекција.

Расположливите податоци за клучните макроекономски показатели на страната на понудата упатуваат на подобрување на состојбата на економијата во вториот квартал. Во иста насока се и резултатите добиени од анкетните истражувања кои ги мерат согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата⁸.

По падот во првиот квартал, **индустриското производство бележи раст во вториот квартал од годината.**

⁸ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот индикатор на економска доверба се добива како пондерирани просек од индикаторите на доверба за потрошувачите и индикаторите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

Индикатор на економска доверба и БДП

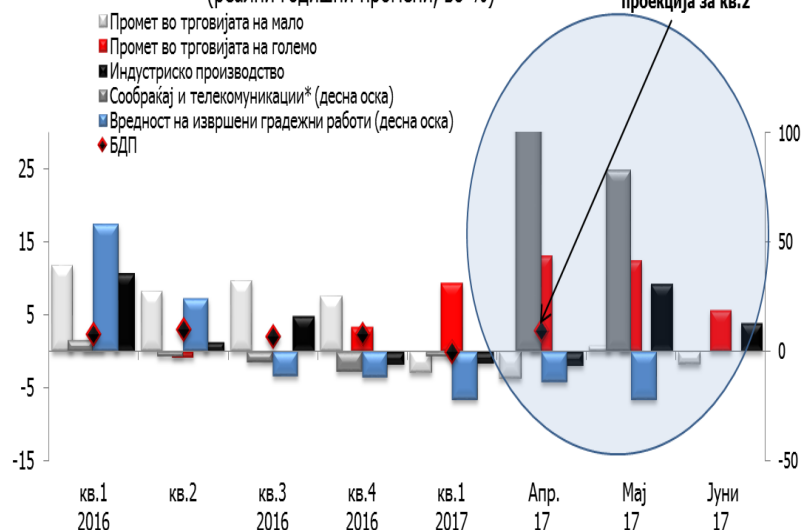


Извор: ДЗС и Европска комисија.

Ваквиот пораст во најголем дел се должи на порастот на производството во преработувачката индустрија, а позитивен, но поумерен, придонес имаше и растот на производството во рударството и во енергетскиот сектор.

Во рамки на преработувачката индустрија, во второто тримесечје се забележува концентрација на растот во дел од дејностите каде што произведуваат странските извозни капацитети (производство на машини и уреди и производство на моторни возила, приколки и полуприколки), а солидни позитивни остварувања се забележани и кај производството на други неметални минерални производи. Умерен позитивен придонес кон растот на индустриското производство во ова тримесечје имаа и производството на пијалаци, тутунски производи, обработени метални производи, фармацевтски производи и текстил, чиешто производство во првиот квартал бележеше пад. Производството на облека и понатаму бележи намалување, но поумерено споредено со првото тримесечје.

Економски сектори
(реални годишни промени, во %)



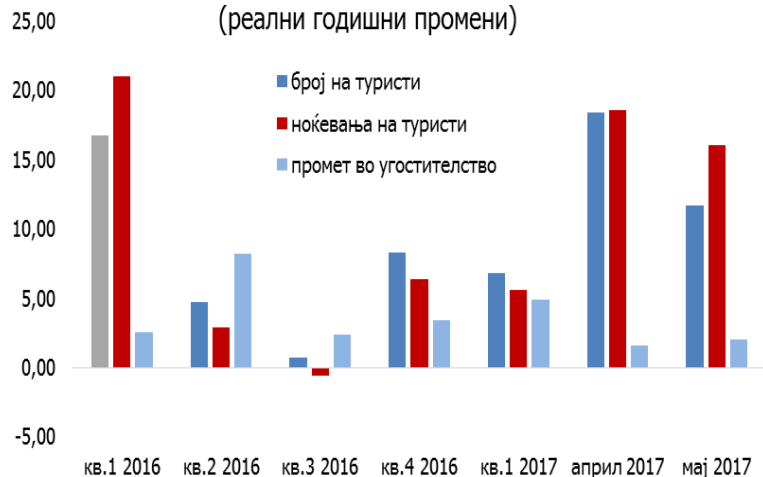
* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.

Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

Прометот во вкупната трговија продолжи да расте и во вториот квартал, со умерено посилно темпо во однос на првото тримесечје. Структурно гледано, растот на прометот во трговијата произлегува од трговијата на големо, додека трговијата на мало продолжи да се намалува, при што се забележува значително забавување на падот. Намалување бележи и трговијата со моторни возила, со посилно темпо во однос на првото тримесечје.

Неповолните движења кај **градежништвото** кои започнаа од втората половина на 2016 година продолжија и во периодот април - мај, но со нешто поумерено темпо. Падот во овој период главно се објаснува со падот на вредноста на извршените градежни работи во доменот на високоградбата, а пад бележи и нискоградбата.

Индикатори за угостителството
(реални годишни промени)



Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

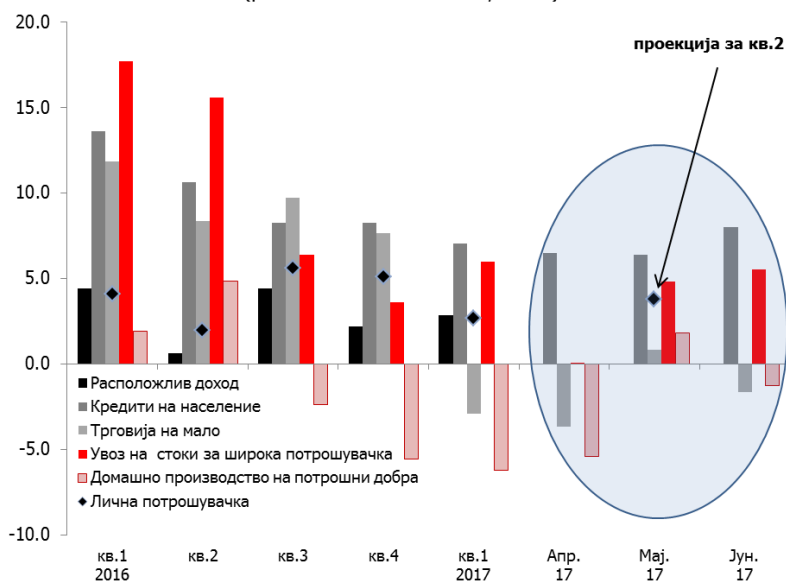
Од друга страна, пак, во рамки на **угостителството**, расположливите податоци (бројот на туристи, бројот на ноќевања, вредноста на прометот) покажуваат раст на активноста во овој сегмент во вториот квартал.

Во поглед на **железничкиот сообраќај**, во периодот април - мај се забележува намалување на бројот на превезени патници и зголемување на превезената стока на годишна основа.

Показателите за агрегатната побарувачка главно упатуваат на раст на економската активност во вториот квартал на 2017 година.

Високофреквентните податоци за **личната потрошувачка** за вториот квартал на 2017 година упатуваат на поволни поместувања...

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)



Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

...при позитивни остварувања кај главните компоненти на расположливиот доход (плати, пензии, нето приватни трансфери, социјални трансфери од државата), како и при солиден раст на кредитирањето на населението.

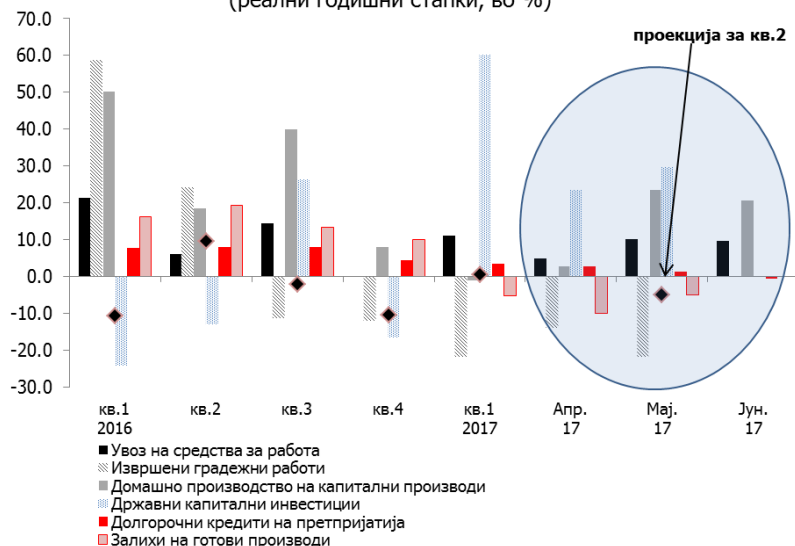
Истовремено, раст е забележан и кај увозот на стоки за широка потрошувачка, а падот кај трговијата на мало и домашното производство на потрошни добра е забавен во споредба со претходниот квартал.

Краткорочните показатели за **инвестициската активност** даваат различни насоки во поглед на движењето на бруто-инвестициите во вториот квартал на 2017 година...

...во услови на раст на увозот на производи за инвестиции и државни капитални инвестиции...

...како и при номинален раст на долгорочното кредитирање на претпријатијата, иако се забележува значително забавување во однос на минатото тромесечје.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)



Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

Исто така, наспроти падот од претходниот квартал, домашното производство на капитални добра бележи раст во вториот квартал.

Од друга страна, од краткорочните показатели за инвестициите, пад е забележан кај градежништвото, приливите врз основа на странски директни инвестиции, како и кај залихите на готови производи во индустријата.

Номиналните податоци за **надворешнотрговската размена** во вториот квартал на 2017 година упатуваат на стеснување на трговскиот дефицит...

...при повисок номинален раст на извозот од увозот на стоки.

Податоците за буџетот во вториот квартал на 2017 година упатуваат на раст на **јавната потрошувачка**...

....при раст на трошоците за плати на вработените во јавниот сектор и повисоки трансфери за здравствена заштита.

Во вториот квартал од 2017 година, поинтензивниот раст на извозот во однос на увозот доведе до **намалување на дефицитот на надворешнотрговската размена за 10,2% на годишна основа.**

Во второто тримесечје, **ИЗВОЗОТ** на стоки забележа висок годишен раст од 17%, поттикнат пред сè од добрите остварувања на новите капацитети ориентирани кон извоз, но поволни поместувања се забележани и кај дел од традиционалните сектори. Притоа, особено е изразен позитивниот придонес на извозот на руди и на тутун.

Во споредба со априлската проекција, извозот остварен во вториот квартал е повисок од очекуваниот. Позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај извозот на новите производни капацитети, како и кај извозот на руди и на тутун...

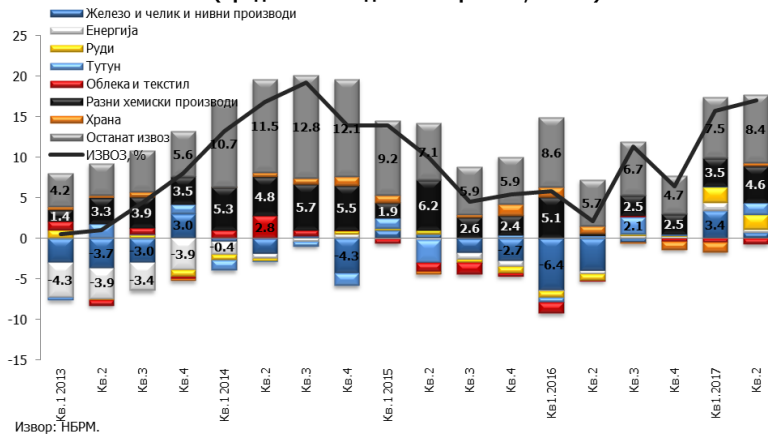
...додека извозот на железо и челик и на облека и текстил е послаб во однос на очекуваниот според априлската проекција.

УВОЗОТ на стоки во вториот квартал забележа раст од 8,2% на годишна основа, како резултат на порастот на увозот на опрема и машини, увозот на енергија и суровинскиот увоз на дел од новите индустриски капацитети.

Увозот на стоки во вториот квартал е умерено повисок од очекуваниот според априлската проекција. Гледано според одделни категории, нагорни отстапувања се јавуваат кај увозот на опрема и машини, возила, енергија и железо и челик. Од друга страна, увозот на дел од новите извозно ориентирани капацитети и увозот на стоки за широка потрошувачка е послаб од проектираниот.

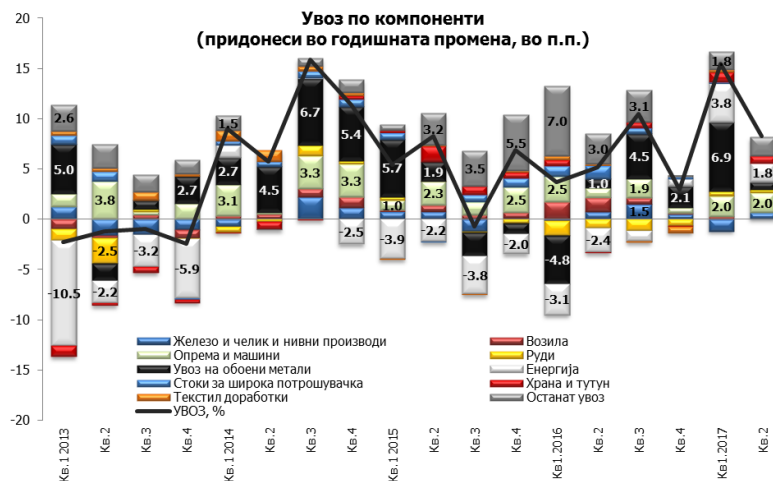
Остварувањата на компонентите на надворешнотрговската размена упатуваат на трговски дефицит

Извоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)



Извор: НБРМ.

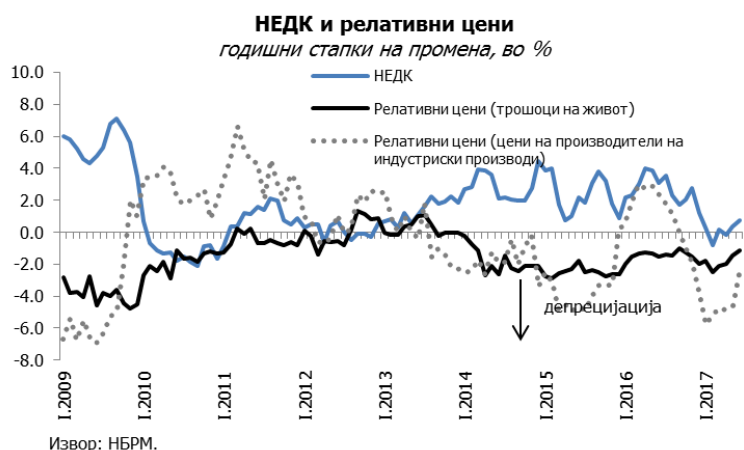
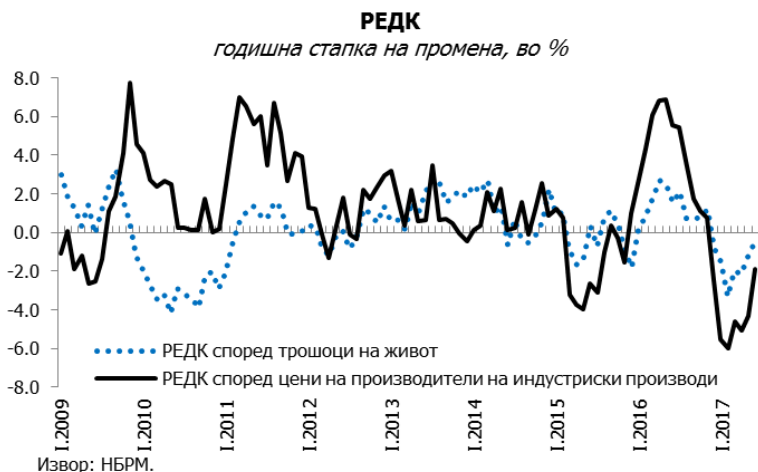
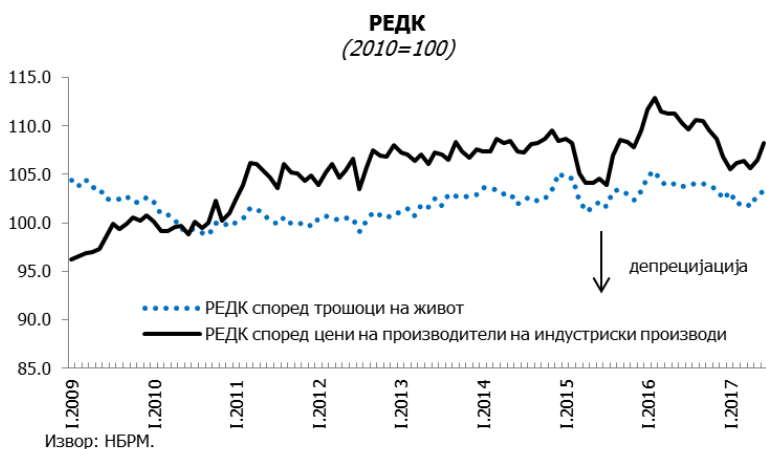
Увоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)



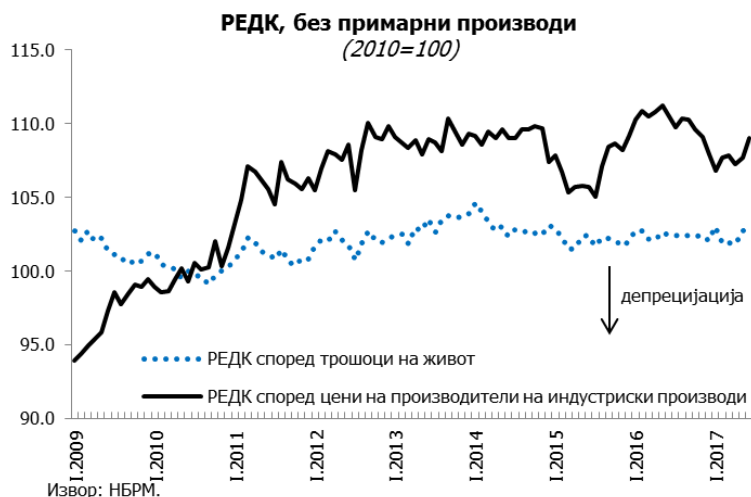
Извор: НБРМ.

којшто е малку понизок од очекуваниот за вториот квартал на 2017 година, според априлската проекција.

Показателите на ценовната конкурентност на домашната економија укажуваат на поволни движења и во текот на вториот квартал од 2017 година. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот во јуни 2017 година депрецира за 0,4% на годишна основа, а индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи оствари депрецијација од 1,9%.



Ваквите движења во најголем дел се должат на поволните промени кај релативните цени, при што релативните цени на индустриските производи забележаа намалување од 2,6%, а релативните трошоци на живот од 1,1%. Во спротивна насока, но поумерено, делуваше и НЕДК, забележувајќи апрецијација од 0,7% на годишна основа, во најголем дел како резултат на апрецијација на руската рубља, во услови на депрецијација на турската лира и британската фунта.



Анализата на движењето на индексите на РЕДК, пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарни производи⁹ во јуни 2017 година укажува на дивергентни движења. Имено, индексот на РЕДК заснован врз трошоците на живот забележа блага апрецијација за 0,4%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи депресира за 1,3%.

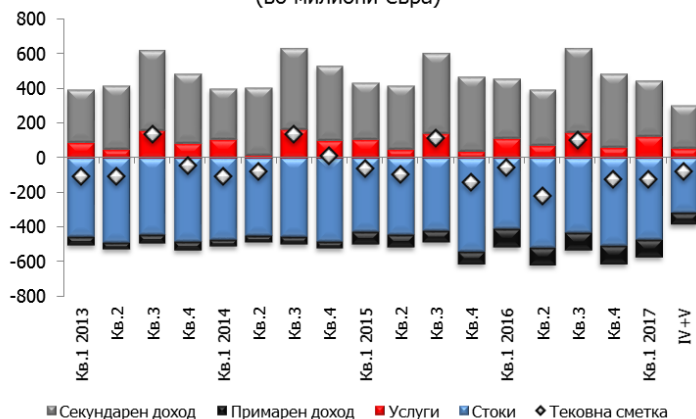


На годишна основа, релативните трошоци на живот и релативните цени на производителите на индустриски производи забележаа намалување од 0,8% и 2,5% соодветно, додека НЕДК забележа годишна апрецијација од 1,2%.

Во април и мај 2017 година, тековната сметка на билансот на плаќања забележа дефицит од 69,5 милиони евра (0,7% од БДП),

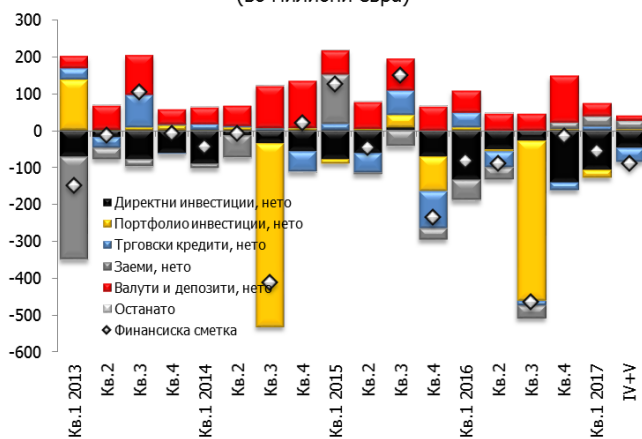
⁹ Примарни производи коишто не се опфатени со пресметката се: нафтата и нафтените деривати, железото и челикот, рудите и увозните сировини за новите индустриски капацитети во слободните економски зони.

Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)



Извор: НБРМ.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)



Извор: НБРМ.

што упатува на можност за остварување помал дефицит во вториот квартал во однос на очекувањата со априлската проекција.

Од аспект на одделните категории, позитивни отстапувања се забележуваат кај салдата на стоки, примарниот и секундарниот доход, додека суфицитот кај услугите е умерено понизок од очекуваниот со априлската проекција.

Кај финансиската сметка, во текот на април и мај беа остварени нето-приливи од 36,3 милиони евра (или 0,4% од БДП), што е повисоко од очекувањата за вториот квартал според априлската проекција¹⁰.

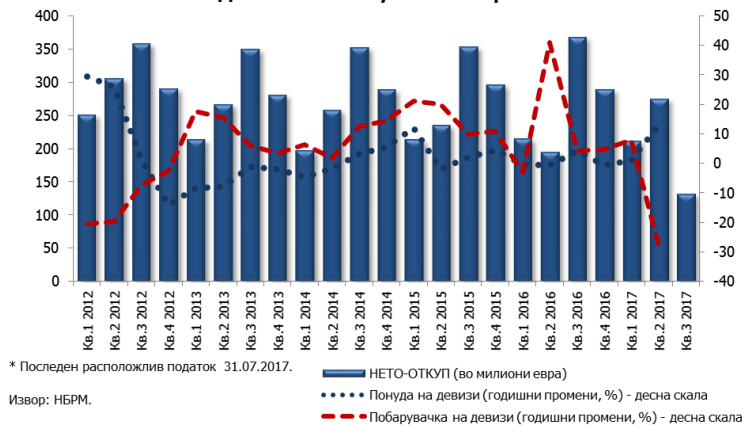
Позначајни позитивни отстапувања во април и мај во однос на априлската проекција се забележуваат кај валутите и депозитите (остварени нето-одливи коишто се помали од очекуваните) и трговските кредити. Остварувањата кај странските директни инвестиции и портфолио-инвестициите се во рамки на проекцијата, додека остварувањата кај долгорочните заеми во април и мај се послаби, односно наспроти очекуваните нето-приливи, остварени се нето-одливи, пред сè како резултат на пониските повлекувања од страна на останатите сектори.

На менувачкиот пазар во јули 2017 година, понудата и побарувачката на девизи не забележаа поголеми промени, при што остварувањата во овој сегмент засега се во рамки на очекуваните.

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во јули 2017 година изнесува 132 милиони евра, што

¹⁰ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања ВРМБ, термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

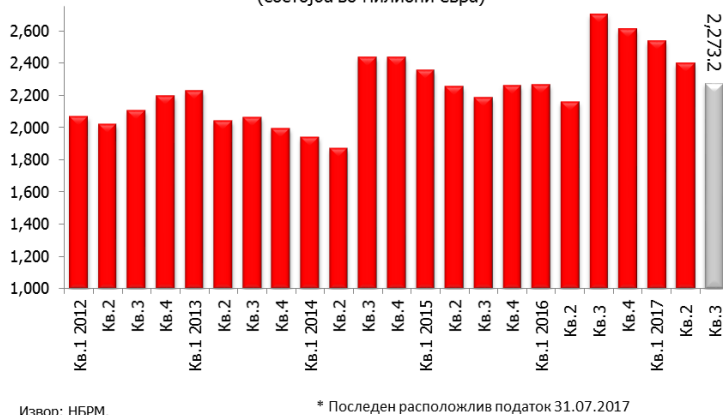
Движења на менувачки пазар



претставува умерен пораст од 5% на годишна основа. Ваквите движења се резултат на повисокиот пораст на понудата за девизи (4,4%) од растот на побарувачката на девизи (2,1%).

Извор: НБРМ.

Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

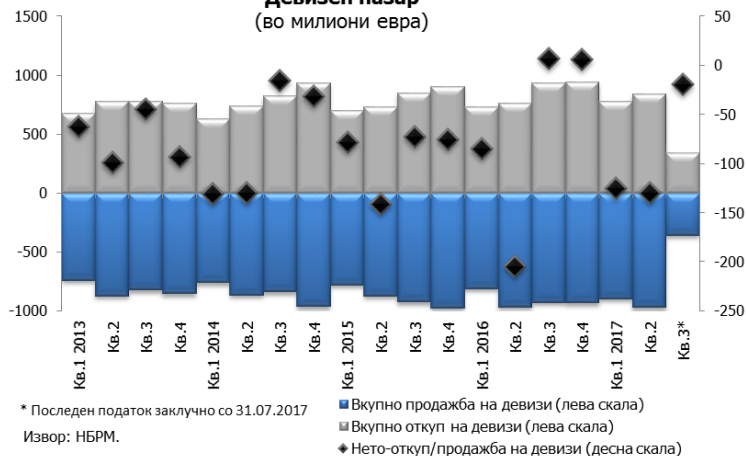


На 31.7.2017 година, состојбата на бруто девизните резерви изнесуваше 2.273,3 милиони евра, што претставува пад од 126,6 милиони евра во однос на крајот на вториот квартал од 2017 година. Намалувањето кај девизните резерви во најголем дел произлегува од трансакциите за сметка на државата, како резултат на редовното намиравање на достасаниот надворешен долг. Исто така, негативно влијание имаше и категоријата валутни промени и промената на цената на златото.

Фактори на промена на девизните резерви во јули 2017 година (во милиони евра)

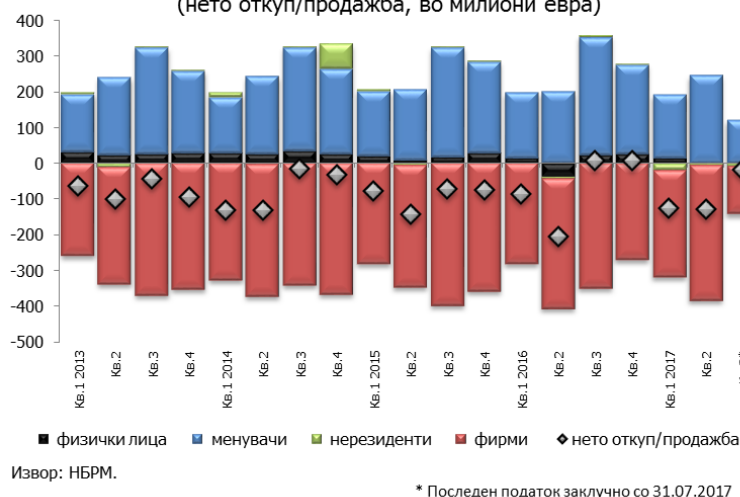


Девизен пазар (во милиони евра)



Во јули 2017 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи од 19,3 милиони евра, што е пониско за 40,2 милиона евра во однос на истиот месец од претходната година, кога беше остварен нето-откуп од 21 милион евра. Ваквата годишна промена се должи на повисокиот пораст на побарувачката на девизи од понудата.

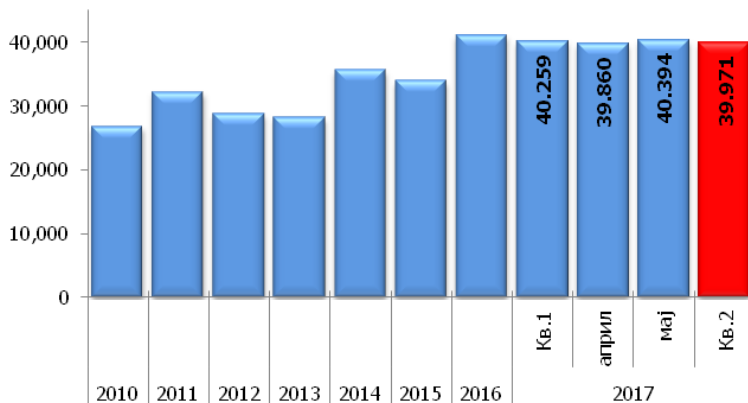
Структура на девизен пазар, (нето откуп/продажба, во милиони евра)



Секторската анализа покажува дека ваквите промени главно произлегуваат од зголемената нето-продажба кај фирмите, како и остварената нето-продажба кај нерезидентите (во јули 2016 година нерезидентите остварија нето-откуп). Нето-откупот кај физичките лица и кај менувачите во јули на годишна основа не забележа позначајна промена.

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на јуни е незначително пониска, како во споредба со претходниот месец, така и во споредба со крајот на првото тримесечје. Овие остварувања се спротивни на очекувањата за позначително креирање ликвидност преку монетарните инструменти во вториот квартал на 2017 година, согласно со априлската проекција.

Монетарни инструменти
(состојби, во милиони денари)



Извор: НБРМ.

Од билансен аспект, во јуни нето девизната актива на НБРМ бележи намалување трет месец по ред. Ваквото остварување е во согласност со очекувањата за вториот квартал од годината, согласно со априлската проекција. Намалување во анализираниот период остварија и вкупните депозити на државата. Со тоа, нивната состојба е пониска во споредба со крајот на првиот квартал од годината, што исто така е во согласност со очекувањата, согласно со априлската проекција.

Примарните пари за разлика од претходните два месеца, во јуни остварија раст, на месечна основа. Притоа, растот во најголем дел беше резултат на зголемувањето на готовите пари во оптек, и во помал обем на резервите на банките кај НБРМ. Споредено со крајот на првото тримесечје, примарните пари се повисоки, но растот е помал од очекуваниот со априлските проекции, во најголем дел заради пониското ниво на резервите на банките кај НБРМ.

Ликвидност на банки*
промени, во милиони денари



Извор: НБРМ

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност во јули, ликвидноста на банкарскиот систем оствари мал месечен пад. При позначително намалување на ликвидноста под влијание на автономните фактори (готовите пари во оптек и трансакциите на државата), НБРМ во јули ја намали понудата на благајнички записи¹¹, а дополнителна

¹¹ На редовната седница на Комитетот за оперативна монетарна политика на НБРМ, одржана на 11 јули 2017 година, беше одлучено понудата на благајнички записи да се намали од 30.000 милиони денари на 27.500 милиони денари.

ликвидност во системот беше креирана и како резултат на намалениот интерес на банките за расположливи депозити.

Вкупните депозити во јуни 2017 година забележаа раст на месечна основа, наспроти трендот на намалување од почетокот на годината. Анализирани од секторски аспект, месечното зголемување (од 0,8%) во јуни речиси во целост се должи на депозитите на населението, коишто за првпат од почетокот на годината забележаа посилен месечен раст. Растот на штедењето на домаќинствата соодветствува со буџетските исплати врз основа на обврзници за денационализација и врз основа на субвенции. Кај депозитите на претпријатијата во јуни е регистриран мал месечен раст, наспроти падот во претходните два месеца. Од аспект на валутната структура, месечно зголемување е забележано и кај двете компоненти, при позначителен раст кај денарските депозити.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јуни изнесува 7,6% (6,4% во мај) и е под проектираниот раст за вториот квартал на 2017 година (од 8,4%) со априлската проекција. Од аспект на валутната структура, годишниот раст на вкупните депозити во јуни, во најголем дел се должи на растот на денарските депозити. Учеството на денарските депозити во вкупните депозити во јуни изнесува 58,9% и оствари мал раст од 0,2 п.п во однос на претходниот месец.

Депозитите на домаќинствата во јуни остварија значителен месечен раст. Од валутен аспект, месечното зголемување на депозитите на домаќинствата (1,2%) произлегува од повисокиот раст на денарските депозити, при умерен раст и на девизните депозити на домаќинствата. Како резултат на ваквите движења, во јуни се зголеми учеството на денарските депозити во вкупните депозити на домаќинствата.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни податоци)



(придонеси во п.п., годишни податоци)



- Депозити во домашна валута
- Депозити во странска валута
- Депозитни пари
- Депозити на претпријатија
- Депозити на домаќинства
- Депозити, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРМ

Депозити на домаќинства

(придонеси во п.п., месечни податоци)

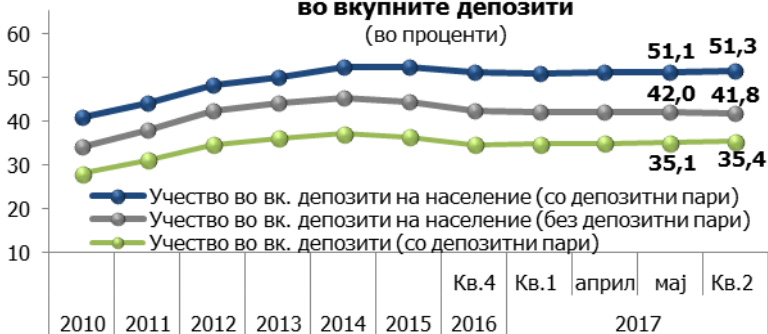


- Долгорочни депозити на домаќинства
- Краткорочни депозити на домаќинства
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинства во домашна валута
- Депозити на домаќинства во странска валута

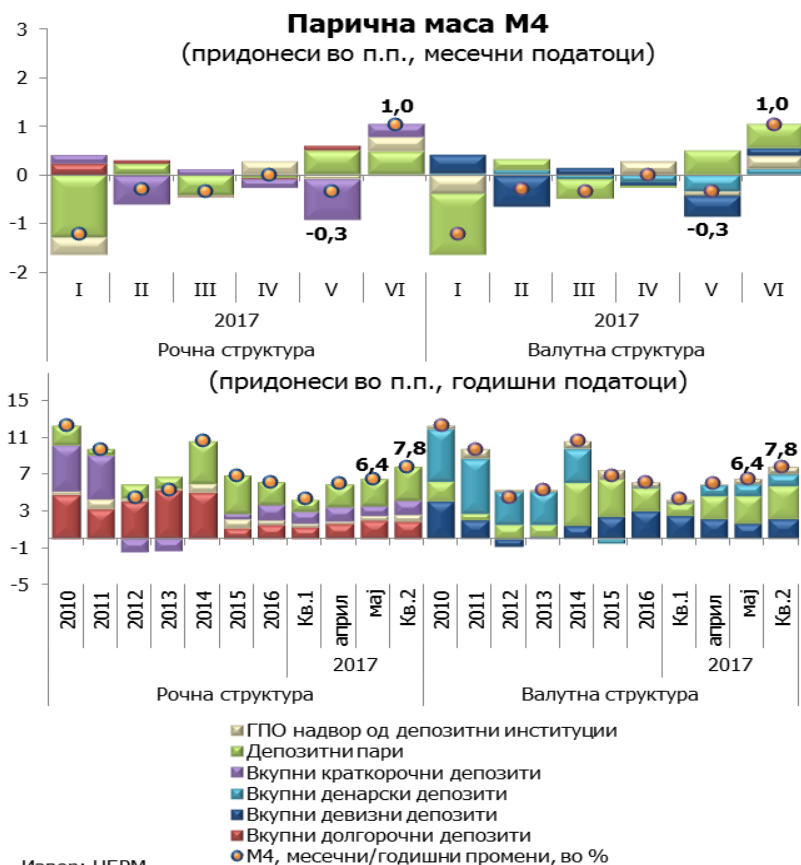
Извор: НБРМ

Учество на денарските депозити на население во вкупните депозити

(во проценти)



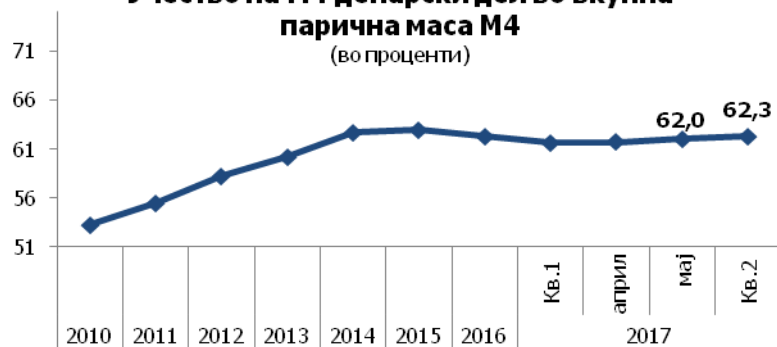
Извор: НБРМ.



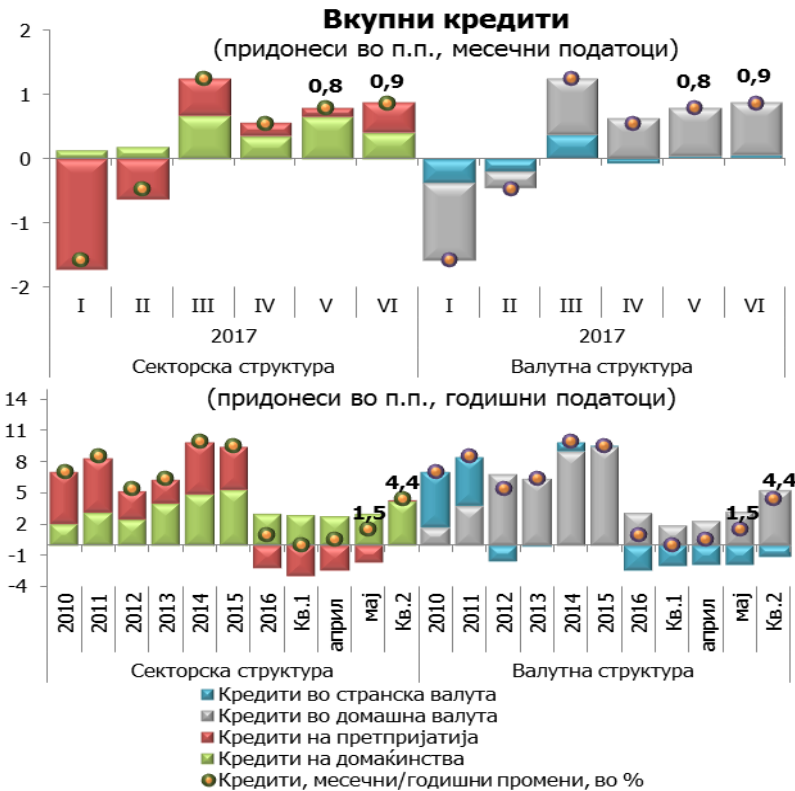
Извор: НБРМ

Најшироката парична маса М4 забележа месечен раст во јуни, наспроти падот во претходниот месец. Месечниот раст на најшироката парична маса од 1,0%, пред сè се должи на растот на вкупните депозити, но и на готовите пари во оптек. На годишна основа, паричната маса е повисока за 7,8%, што е под проектираниот раст од 8,0% за вториот квартал од 2017 година. Остварувањата во јуни придонесоа за умерен раст на учеството на денарските депозити во вкупната парична маса од 62,0% на 62,3% во однос на претходниот месец.

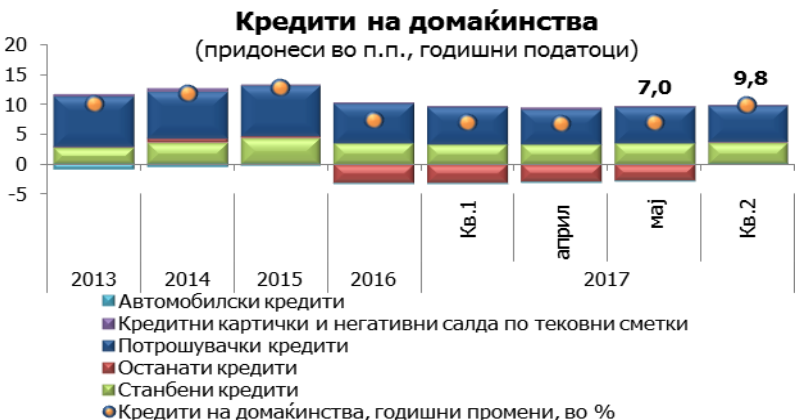
Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4 (во проценти)



Извор: НБРМ.



Извор: НБРМ



Извор: НБРМ

Во јуни, вкупните кредити на приватниот сектор забележаа месечен раст, со слично темпо како и во претходниот месец. Анализирани по сектори, месечното зголемување на вкупната кредитна активност (од 0,9%) произлегува од повисоките остварувања кај двата сектора (претпријатија и домаќинства).

На годишна основа, вкупните кредити се повисоки за 4,4% во јуни, што е над проектираниот раст од 3,2% за вториот квартал од 2017 година, согласно со априлската проекција. Доколку се исклучи ефектот од регулаторните промени, годишната стапка на раст на вкупните кредити изнесува 5,8% и е над проектираниот годишен раст од 4,5% за второто тримесечје на 2017 година. Од валутен аспект, годишниот раст на вкупните кредити во јуни 2017 година, произлегува од растот на денарските кредити одобрени на домаќинства¹².

Кредитите на домаќинства во јуни остварија раст, на годишна основа. Притоа, на годишна основа, растот на кредитите одобрени на домаќинствата забрза (од 7,0% во мај на 9,8%), што во целост произлегува од базната основа (ефект од регулаторни измени во јуни 2016 година).

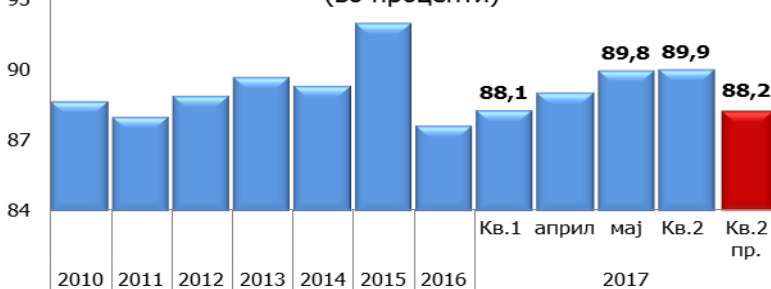
Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити, по умерениот раст во април и мај (за 0,3 и 0,2 п.п., соодветно), во јуни се задржа на стабилно ниво (6,7%).

¹² Вклучува денарски кредити без валутна клаузула, пресметана камата и сомнителни и спорни побарувања.

Учество на сомнителните и спорни побарувања во вкупните кредити (во %)

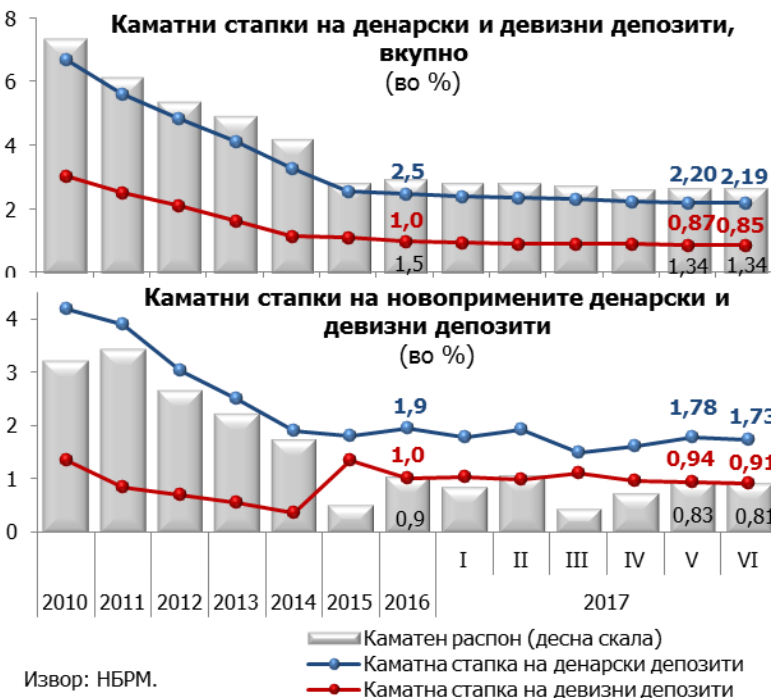


Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити (во проценти)



Искористеноста на депозитниот потенцијал за кредитирање на приватниот сектор на крајот на јуни изнесуваше 89,9% и е речиси на исто ниво како во претходниот месец. Остварувањето во јуни е повисоко споредено со очекувањата за вториот квартал на 2017 година, согласно со априлската проекција¹³.

Извор: НБРМ.

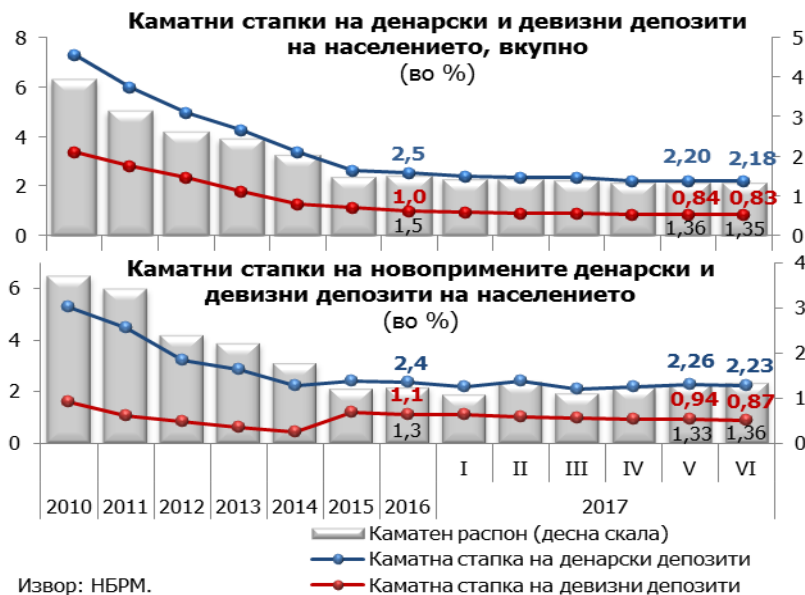


Извор: НБРМ.

Кај каматните стапки на вкупните депозити, во јуни беше забележано мало надолно поместување во однос на претходниот месец, кое беше поизразено кај девизните депозити. Како резултат на овие поместувања каматниот распон меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити остана релативно стабилен. Кај **новопримените вкупни депозити**, каматниот распон помеѓу денарските и девизните депозити, во јуни се стесни во споредба со претходниот месец, како резултат на релативно пониската каматна стапка на новопримените денарски депозити во однос на поумереното надолно поместување кај каматна стапка на новопримените девизни депозити. Сепак, во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења¹⁴.

¹³ Доколку се исклучи ефектот од регулаторниот отпис, соодносот на кредитите и депозитите на крајот на јуни изнесува 95,5%.

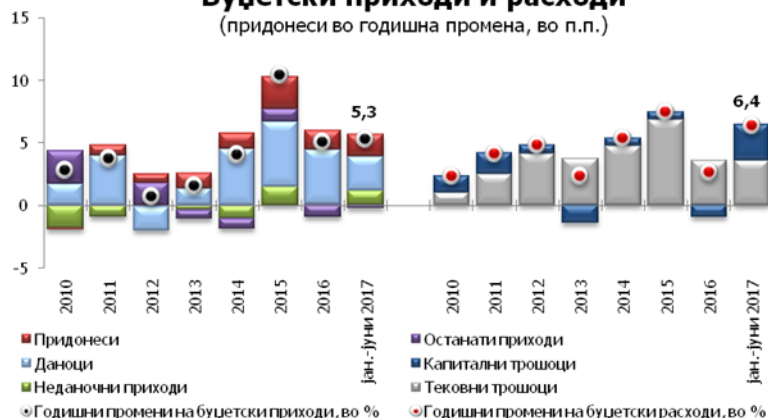
¹⁴ Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што произлегуваат од обемот на новопримените депозити (кој може да варира од месец во месец) и нивната каматна стапка.



Во јуни, каматните стапки на депозитите на домаќинствата умерено се поместија во надолна насока во споредба со претходниот месец, при што каматниот распон меѓу денарските и девизните каматни стапки остана релативно стабилен. Кај новопримените депозити на домаќинствата, каматниот распон забележа мало проширување, како резултат на поумереното намалување на каматната стапка на денарските депозити во однос на намалувањето на каматната стапка на девизните депозити.

Буџетски приходи и расходи

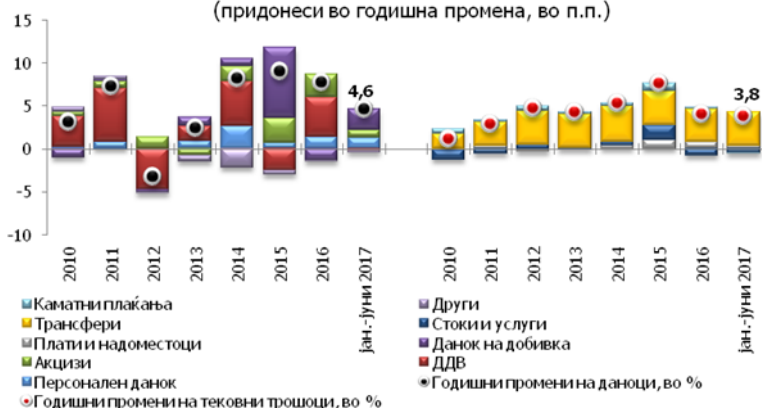
(придонеси во годишна промена, во п.п.)



Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРМ.

Даноци и тековни трошоци

(придонеси во годишна промена, во п.п.)



Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРМ.

Реализација на буџетот, во %

(централен буџет и фондови)



Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРМ.

Во периодот јануари - јуни 2017 година, буџетските приходи остварени во Буџетот на Република Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите) се повисоки за 5,3% во споредба со остварувањата во истиот период од претходната година. Подобрите остварувања произлегуваат од повисоката реализација кај даноците, придонесите и неданочните приходи, додека останатите приходи имаат мал негативен придонес кон годишниот раст.

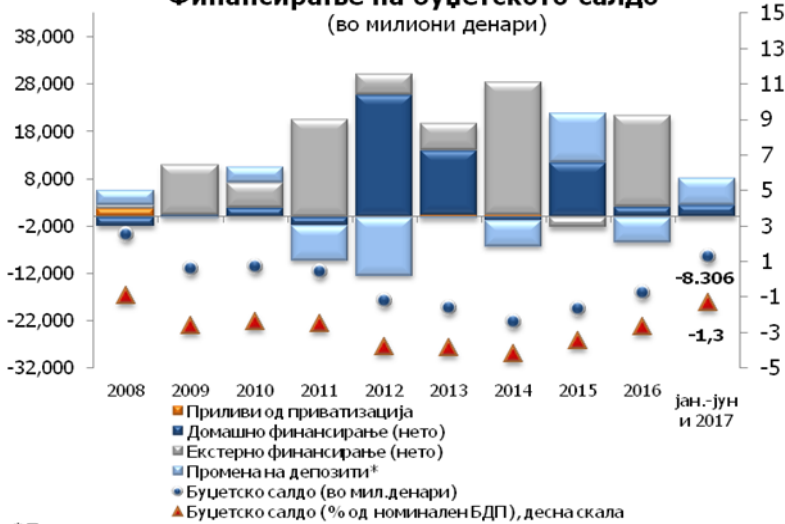
Во периодот јануари - јуни 2017 година приходите од даноци бележат раст од 4,6% на годишна основа, што се должи во поголем дел на повисоките остварувања кај приходите од данокот на добивка и персоналниот данок на доход, додека приходите од ДДВ имаат незначителен негативен придонес.

Кај буџетските расходи, остварувањата во периодот јануари - јуни 2017 година се повисоки за 6,4%, на годишна основа, што, речиси, подеднакво произлегува од тековните трошоци и капиталните трошоци.

Остварените буџетски приходи во јануари-јуни 2017 година претставуваат 46% од планираните приходи за 2017 година, согласно со Буџетот. Анализирани по одделни категории на буџетските приходи, повисоко остварување бележат придонесите и даноците (реализација од 49,1% и 47,2%, соодветно), додека остварувањето кај категоријата останати неданочни приходи изнесува 35,7%.

Од аспект на буџетските расходи, во периодот јануари - јуни 2017 година се остварени 45,9% од планираните расходи за 2017 година, што се должи во поголем дел на остварувањето кај тековните трошоци (48% од годишниот план), додека остварувањето кај капиталните трошоци е пониско и изнесува 32,2% од годишниот план.

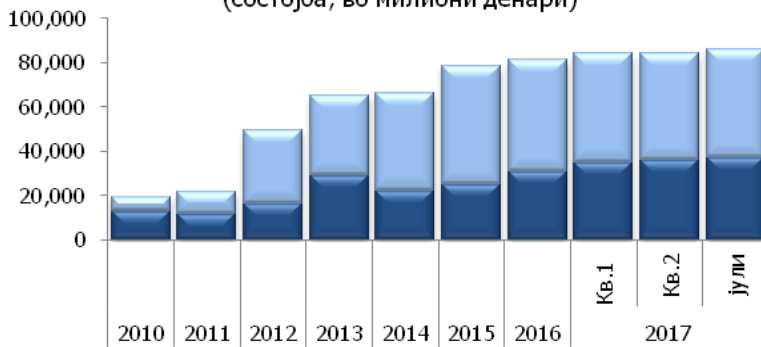
Финансирање на буџетското салдо
(во милиони денари)



* Позитивна промена - повлекување депозити; негативна промена - кумулирање депозити.
Извор: Министерство за финансии на Република Македонија.

Во периодот јануари - јуни 2017 година во Буџетот на Република Македонија беше остварен дефицит од 8.306 милиони денари, што претставува 1,3% од номиналниот БДП¹⁵. Остварениот буџетски дефицит во јануари - јуни 2017 година претставува 44,6% од планираниот дефицит за 2017 година и беше финансиран од домашни извори, преку повлекување депозити од сметката на државата кај Народната банка и со нето-емисија на нови државни хартии од вредност.

Државни хартии од вредност
(состојба, во милиони денари)



Извор: НБРМ.

Состојбата на издадените државни хартии од вредност на домашниот пазар на крајот на јули 2017 година изнесува 86.072 милиона денари. Споредено со претходниот квартал, состојбата е повисока за 1.832 милиона денари, додека во периодот јануари - јули 2017 година, државните хартии од вредност се зголемени за 4.702 милиона денари.

Каматни стапки на безризицни државни хартии од вредност*



* каматните стапки на 3 год. и 5 год. државни обврзници се од последни одржани аукции (септ. 2015 и ноем. 2014, соодветно).

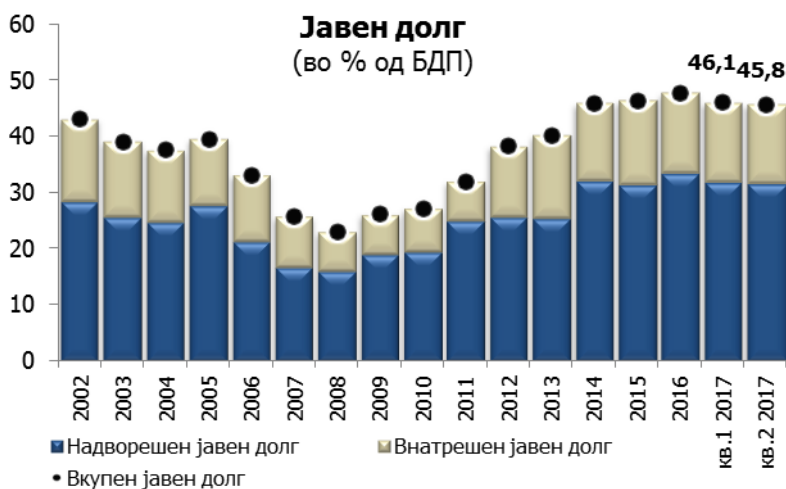
Извор: Министерство за финансии.

Каматните стапки на издадените државни хартии од вредност во јули¹⁶ 2017 година, останаа непроменети во однос на претходниот месец.

Во споредба со крајот на претходната година, во јули, каматните стапки на 12-месечните државни записи се пониски за 0,75 п.п.

¹⁵ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2017 година се користени априлските проекции на НБРМ.

¹⁶ На аукциите на државните хартии од вредност во јули беа понудени 6-месечни државни записи без девизна клаузула, 6-месечни државни записи со девизна клаузула, 12-месечни државни записи без девизна клаузула и 15-годишни државни обврзници со девизна клаузула.



Извор: Пресметки на НБРМ врз основа на податоци од Министерството за финансии.

На крајот на вториот квартал на 2017 година, вкупниот јавен долг¹⁷ изнесува 45,8% од БДП¹⁸, што претставува намалување од 0,3 п.п. во однос на претходниот квартал. Промената во најголем дел произлегува од намалувањето кај надворешниот долг (од 31,9% на 31,7% од БДП), при умерен пад и на внатрешниот долг (од 14,2% на 14,1% од БДП). Вкупниот државен долг остана непроменет, додека долгот на јавните претпријатија е понизок за 0,3 п.п. од БДП, во однос на претходниот квартал.

¹⁷ Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ бр. 165/14) според кој тој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва коишто се во целосна или во претежна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје за кои државата има издадено државна гаранција.

¹⁸ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2017 година се користени априлските проекции на НБРМ.

Ребаланс на Буџетот на Република Македонија за 2017 година

Со ребалансот на Буџетот за 2017 година, кој беше усвоен на 6 август, вкупните буџетски приходи и расходи беа намалени за 2.867 милиони денари и 2.907 милиони денари, соодветно. Со тоа, буџетскиот дефицит за 2017 година изнесува 18.567 милиони денари или 2,9% од БДП и не забележа значајна промена од првично планираниот дефицит за 2017 година (18.607 милиони денари). Ревизијата на приходната страна е одраз на надолната корекција и на даночните приходи, но и на корекцијата кај неданочните и капиталните приходи. На страната на расходите, намалувањето во најголем дел произлегува од понискиот износ кај капиталните расходи, додека тековните расходи се умерено зголемени, при редистрибуција на средства од трошоци за стоки и услуги кон трошоци за социјалните трансфери. Промени се направени и кај изворите на финансирање на буџетските потреби, при зголемување на износот на должничко финансирање (и од надворешни и од домашни извори), при што со ребалансот се предвидува еден дел од обезбедените средства да се задржат како депозит на сметка кај Народната банка на Република Македонија.

	Буџет 2017	Ребаланс на Буџет 2017	Ребаланс 2017/Буџет 2017 (разлика, во милиони денари)
ВКУПНИ ПРИХОДИ	187,612	184,745	-2,867
Даночни приходи и придонеси	160,746	159,497	-1,249
Даночни приходи	108,867	106,755	-2,112
Придонеси	51,879	52,742	863
Неданочни приходи	17,516	16,321	-1,195
Капитални приходи	2,613	1,941	-672
Донации	6,737	6,986	249
ВКУПНИ РАСХОДИ	206,219	203,312	-2,907
Тековни расходи	179,265	179,915	650
Плати и надоместоци	26,771	26,614	-157
Стоки и услуги	19,630	17,666	-1,964
Трансфери до ЕЛС	17,117	17,054	-63
Субвенции и трансфери	14,812	15,571	759
Социјални трансфери	92,720	94,796	2,076
Каматни плаќања	8,214	8,214	0
Капитални расходи	26,954	23,397	-3,557
БУЏЕТСКИ ДЕФИЦИТ / СУФИЦИТ	-18,607	-18,567	40
<i>Буџетски дефицит/суфицит, % од БДП</i>	<i>-2.9</i>	<i>-2.9</i>	<i>0.01</i>
Финансирање	18,607	18,567	-40
Прилив	37,133	36,920	-213
Приходи од приватизација	0	0	
Странски заеми	17,634	23,535	5,901
Депозити	1,665	-7,421	-9,086
Државни записи	17,824	20,796	2,972
Продажба на акции	10	10	0
Одлив	18,526	18,353	-173
Отплата на главница	18,526	18,353	-173
Надворешен долг	9,232	9,057	-175
Домашен долг	9,294	9,296	2

Прилог 1

Хронологија на промените во поставеноста на монетарните инструменти на НБРМ и избрани одлуки од областа на супервизијата донесени во периодот од 2013 до 2017 година

јануари 2013 година

- Стапи во сила Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва (донесена во ноември 2012 година), со која се овозможува намалување на основата за задолжителна резерва на банките за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија, како и за вложувањата во должнички хартии од вредност во домашна валута без валутна клаузула, издадени од споменатите претпријатија. Одлуката предвидува и целосно ослободување од издвојување задолжителна резерва за обврските на банките за издадени должнички хартии од вредност во домашна валута и оригинален рок на достасување од најмалку две години. Одлуката ќе се применува заклучно со 2014 година, кога зависно од постигнатите резултати ќе се преиспита потребата од нејзината натамошна примена.
- Донесена е Одлуката за намалување на основната каматна стапка на благајничките записи од 3,75% на 3,5%. Истовремено беше намалена и каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 2% на 1,75%, како и на расположливите депозити преку ноќ од 1,0% на 0,75%.

март 2013 година

- Донесена е Одлуката за управување со кредитниот ризик, којашто почна да се применува од 1 декември 2013 година.

јули 2013 година

- Донесена е Одлуката за намалување на основната каматна стапка на благајничките записи од 3,5% на 3,25%. Истовремено беше намалена и каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 1,75% на 1,5%.
- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва со која се намалува стапката на задолжителната резерва за обврските на банките во домашна валута од 10% на 8%, со истовремено зголемување на стапката на задолжителната резерва за обврските во странска валута од 13% на 15%. Исто така, со измените се предвидува стапка на издвојување задолжителна резерва од 0% за обврските на банките кон нерезидентните финансиски друштва, со договорна рочност над една година, како и за сите обврски кон нерезидентите со договорна рочност над две години. За краткорочните обврски кон нерезидентните финансиски друштва во странска валута со договорна рочност до една година и натаму се применува стапка од 13%. Заради задржување на задолжителната резерва во денари и во евра на релативно стабилно ниво, со измените се предвидува зголемување на делот од задолжителната резерва во евра, којшто се исполнува во денари од 23% на 30%.

октомври 2013 година

- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за управување со ликвидносниот ризик на банките. Со оваа одлука се намалува процентот на орочените депозити за кој се претпоставува дека ќе се одлее од банките, од 80% на 60%, а почнува да се применува од 1 декември 2013 година. Со промената ќе се ослободи повеќе простор кај банките за долгорочно кредитирање на реалниот сектор.

ноември 2013 година

- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва со која се предвидува НБРМ да не плаќа надомест на издвоената задолжителна резерва (стапката на надомест претходно изнесуваше 1% на задолжителната резерва во денари и 0,1% на задолжителната резерва во евра). Одлуката се применува од 1 јануари 2014 година.
- Донесена е Одлуката за благајничките записи со која се воведува методологија за утврдување на потенцијалната побарувачка на благајнички записи. Во согласност со поставениот механизам, доколку на ниво на вкупниот банкарски систем се утврди дека постои повисока побарувачка од потенцијалната, банките коишто аукцираат со повисоки износи од сопствениот ликвидносен потенцијал, ќе имаат обврска разликата во однос на потенцијалот да ја пласираат во депозити со рок на достасување од седум дена.

февруари 2014 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 1,5% на 1,25%.

април 2014 година

- Донесена е Одлуката за изменување и дополнување на методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, со која во постоечката одлука се вршат две измени коишто се би требало позитивно да придонесат за кредитната поддршка на деловните банки кон претпријатијата. Имено, со оваа одлука (а во согласност со промените во новата Регулатива на ЕУ бр. 575/2013 за прудентните барања за кредитните институции и инвестициските фирми), чинидбените гаранции, односно гаранциите со кои се гарантира извршување одредена работа, се издвојуваат како ставки со средно низок ризик, поради што за нив е предвиден понизок фактор на конверзија (20%), наместо досегашните 50%. Тоа би значело дека при пресметката на адекватноста на капиталот, овие вонбилансни ставки во помал дел би се третирале како билансни, што може да придонесе за подобрување на адекватноста на капиталот и да го поттикне кредитирањето на корпоративниот сектор. Другата новина што се воведува е мотивирана од меѓународната практика на формирање фондови од страна на нискоризични субјекти (централни влади или мултилатерални развојни банки), чијашто основна цел е финансирање развојни проекти. Финансирањето на овие проекти најчесто се врши преку една или повеќе комерцијални банки, коишто, исто така, учествуваат со своите средства, и тоа: преку поделба на изложеноста во точно определен сооднос помеѓу банката и фондот или преку давање гаранции или други слични инструменти со кои фондот (давателот на гаранцијата) гарантира покривање на дел од кредитниот ризик во случај на неплаќање на обврските од страна на должникот. Со цел да се опфатат ваквите случаи, се овозможува поповолен регулаторен третман на

фондовите основани од една или повеќе централни влади, мултилатерални развојни банки или јавни институции. За сите овие фондови, пондерот за ризичност ќе изнесува 0%, при што условот ќе биде финансирањето да се изврши со уплата во удели, односно билансните и вонбилансните активности да бидат покриени со капиталот на фондот.

септември 2014 година

- Заради натамошно канализирање на вишокот ликвидност на банките кон нефинансискиот сектор, во септември НБРМ го ревидира механизмот за пренос на побарувачката на благајнички записи којашто е над потенцијалот на банките во друг инструмент, т.е. инструментот расположливи депозити на седум дена. Во согласност со овие промени, за расположливите депозити на седум дена коишто банките ќе мора да ги издвојат доколку на аукциите на благајнички записи побаруваат повисок износ од потенцијалниот¹⁹, е утврдена каматна стапка од 0%. За останатите средства коишто банките доброволно ќе ги пласираат во расположливи депозити на седум дена и натаму важи редовната каматна стапка.

септември 2014 година

- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва, со која се продолжува примената на нестандартната мерка за намалување на основата за задолжителна резерва на деловните банки за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија. Основна цел на Одлуката е да се обезбеди натамошна поддршка на двата системски значајни сектора на економијата. Досегашната примена на оваа мерка даваше позитивни ефекти врз динамиката на кредитирањето, а со тоа и на целокупниот економски раст, придонесувајќи за намалување на трошокот за финансирање на претпријатијата од двата сектора, но послабо од потенцијалното. Во вакви услови, а имајќи ги предвид податоците што укажуваат на одредена неизвесност околу динамиката на кредитирањето на корпоративниот сектор во следниот период, Одлуката предвидува оваа нестандартна мерка да продолжи да се применува до 31 декември 2015 година.

октомври 2014 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ од 0,75% на 0,5% и на седумдневните депозити од 1,25% на 1%.

март 2015 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ од 0,5% на 0,25% и на седумдневните депозити од 1% на 0,5%.
- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за благајничките записи, со која се предвидува нов начин на формирање на понудите на банките на аукциите на благајнички записи. Согласно со Одлуката, износот на понудата на поединечна банка се пресметува со примена на нејзиното соодветно процентуално учество во вкупната понуда на благајнички записи, намалена за износот на достасани благајнички записи на „Македонска банка за поддршка на развојот“ АД Скопје. Заради обезбедување на оперативната ефикасност во спроведувањето на аукциите од овој тип и поголема транспарентност кон банките, се предвидува НБРМ

¹⁹ За начинот на утврдување на потенцијалната побарувачка на благајнички записи видете во Одлуката за благајничките записи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/13).

пред аукцијата да ги известува банките за максималниот износ на понуда којшто може да го достави секоја поединечна банка. Со примената на оваа можност за формирање на понудата на банките, се очекува и стабилизирање на побарувачката на нивото на понудениот износ, така што се надминува потребата од пресметка на потенцијална побарувачка и следствено се укинува обврската за издвојување на задолжителни седумдневни депозити за банките кога побарувачката на аукцијата ја надминува потенцијалната побарувачка.

април 2015 година

- Донесена е Одлуката за кредитот во крајна инстанца со која покрај постојните можности за одобрување кредит во крајна инстанца на банките со залог на должнички хартии од вредност, девизи и побарувања на банките од Народната банка, се воведува можноста за одобрување на овој кредит и со залог на побарувањата на банките од клиенти. Се предвидува овој модалитет на кредитот во крајна инстанца да се активира доколку банката не располага со должнички хартии од вредност и девизи. Во Одлуката се прецизираат и видовите побарувања, коишто се прифатливи за Народната банка, како обезбедување за кредитот во крајна инстанца.

јуни 2015 година

- Советот на Народната банка донесе превентивни мерки за управување со капиталните текови на Република Македонија кон Република Грција. Превентивните мерки се однесуваат на ограничување на капиталните одливи од резидентите на Република Македонија (физичките и правните лица) кон грчките субјекти врз основа на новосклучени капитални трансакции, но не и на ограничување на одливите врз основа на пристигнати плаќања за веќе склучени капитални трансакции. Со овие мерки, се ограничуваат само капиталните одливи кон Република Грција и кон субјекти од Република Грција (како што се одливите за основање друштво, вложување во хартии од вредност, вложување во документи за удел во инвестициски фондови, вложување во инвестициско злато, финансиски кредити, долгорочни заеми и слично), но не се блокира ниту на каков било начин се отежнува сегашното и идното комерцијално работење со субјектите од Република Грција. Тековните трансакции и натаму се слободни. Исто така, за да се задржи сигурноста на странските инвеститори за остварување на правата од нивната сопственост во Република Македонија, не се ограничуваат ниту одливите врз основа на остварените дивиденди. Понатаму, заради обезбедување на средствата коишто ги имаат домашните банки во банките во Република Грција, македонските банки се должни да ги повлечат сите кредити и депозити од банките со седиште во Република Грција и нивните филијали и подружници во Република Грција или во странство, без оглед на договорената рочност. Сепак, за да се овозможи непреченото одвивање на платниот промет со странство за трансакциите коишто не се забранети, е направен исклучок од ова барање за средствата на тековните (кореспондентните) сметки кај тие банки. Досегашните претпазливи и супервизорски мерки и лимити за банките во однос на вложувањата во хартии од вредност вклучително и грчките хартии од вредност, се надополнети со експлицитна забрана за сите резиденти, за вложување во грчки хартии од вредност. Станува збор за заштитни мерки со привремен карактер, коишто се воведени заради заштита од позначително нарушување на рамнотежата во билансот на плаќања и нарушување на стабилноста на финансискиот систем како последица од евентуалните позначителни одливи на капитал од Република Македонија кон Република Грција.

август 2015 година

- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва, со која се врши намалување на стапката на задолжителната резерва за обврските на банките кон физички лица во домашна валута со договорна рочност над една година, од 8% на 0%, со што овие обврски добиваат ист третман како и обврските над две години, за кои веќе се применува стапка 0% од 2012 година. Имајќи предвид дека со измената банките се ослободуваат од задолжителната резерва за депозити на физички лица во денари со рочност повисока од една година, се очекува дека оваа мерка соодветно би придонесла за поголема понуда на штедни производи во денари со стимулативни каматни стапки.
- Советот на Народна банка ја донесе Одлуката за изменување на Одлуката за благајнички записи, со која се предвидува приспособување на механизмот на учество на аукцијата на благајнички записи на Народната банка, каде што основен критериум ќе биде поединечното учество на банките во вкупните обврски во домашна валута без валутна клаузула на банкарскиот систем. Со измените, Народната банка продолжува со поддршката на штедењето на физичките лица во домашна валута и на подолг рок, што им остава простор на банките за активна кредитна поддршка на приватниот сектор.

декември 2015 година

- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, со која се воведуваат мерки за забавување на растот на долгорочните потрошувачки кредити. Со мерката се зголемува капиталното барање за банките за долгорочните потрошувачки кредити со рок еднаков или подолг од осум години. Така, пондерот на ризичност на побарувањата врз основа на потрошувачки кредити со договорен рок на достасување еднаков или подолг од осум години се зголемува од 75%, односно 100%, на 150%. За да не се предизвикаат поголеми потреси на пазарот на потрошувачкото кредитирање, а сепак стапките на раст да се сведат на умерено ниво, оваа мерка е насочена само кон новоодобрените долгорочни потрошувачки кредити, односно кредитите со рок еднаков или подолг од осум години одобрени по 1.1.2016 година. Воедно, со оваа одлука се воведува и повисоко капитално барање (пондер на ризичност од 75%) за растот на пречекорувањата на трансакциските сметки и кредитните картички остварен во однос на 31 декември 2015 година. Целта на оваа одлука е да се спречи можноста од пренасочување кон овој тип задолжување, како резултат на мерката за забавување на потрошувачките кредити. Исто така, со оваа одлука, се создаваат услови за олеснување на пристапот на правните лица. Имено, се намалува капиталното барање за издадените гаранции од страна на банките со кои се гарантира плаќање врз основа на одреден деловен однос на клиентот и за побарувањата на банките коишто се обезбедени со деловен простор којшто исполнува определени услови. На овој начин се овозможува банките да одвојуваат понизок износ на капитал за кредитногаранциското работење со правните лица, вклучително и малите и средните претпријатија, што може да предизвика намалување на трошокот на банките, а со тоа и на клиентите за овој тип работење.
- Советот на Народната банка ја усвои Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за управување со кредитниот ризик, според која, почнувајќи од 1 јануари а заклучно со 30 јуни 2016 година, банките ќе вршат отписи на сите побарувања коишто се целосно резервирани подолго од две години, односно кај кои пред најмалку две години банката го утврдила и целосно го покрила кредитниот ризик од ненаплата. Согласно со постојната регулатива, банките се должни целосно да ги резервираат побарувањата каде што клиентот доцнел најмалку една, па сè до пет години доколку

има одредено обезбедување, а со новата мерка, по истекот на две години откако целосно ги резервирала, банката е должна да ги отпише. Притоа, банките и понатаму ќе имаат можност и обврска да преземаат активности за наплата на овие побарувања, иако се отпишани. Мерката не предизвикува дополнителни трошоци за банките, бидејќи се отпишуваат побарувања коишто се веќе целосно резервирани, најмалку пред две години.

- Советот на Народната банка одлучи да се продолжи со примената на нестандардната мерка за намалување на основата за задолжителна резерва во денари на деловните банки за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија за дополнителни две години, заклучно со крајот на 2017 година.
- На 29 декември 2015 година престана да важи Одлуката за воведување посебни заштитни мерки, којашто беше донесена од страна на Советот на Народната банка на 28 јуни 2015 година поради должничката криза во Грција во тој период. Мерките се донесоа заради заштита од опасноста од нарушување на рамнотежата во билансот на плаќања или на стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија, како последица на евентуалните позначителни одливи на капитал од Република Македонија кон Грција. Тие беа со привремен карактер за период од најмногу шест месеци, со можност за продолжување на нивната примена. Заштитните мерки ја постигнаа целта заради која беа воведени, односно оневозможуваа поголеми капитални одливи од Република Македонија, не нарушувајќи го притоа деловното работење на домашните компании со грчки субјекти. Рамнотежата во билансот на плаќања и стабилноста на домашниот банкарски систем беа одржани. Состојбата во Грција веќе одреден период се стабилизира. Кредиторите продолжија со финансиското поддржување на Грција, којашто, пак, се обврза да применува економски и социјални реформи, како и мерки за штедење. Поради тоа, со истекот на шестмесечната важност на заштитните мерки на 28 декември 2015 година, односно почнувајќи од 29 декември 2015 година, оваа одлука веќе не е во примена.

мај 2016 година

- На редовната седница на Комитетот за оперативна монетарна политика на НБРМ, одржана на 3 мај 2016 година, беше одлучено каматната стапка на благајничките записи да биде зголемена за 0,75 процентни поени, од 3,25% на 4%. Одлуката за затегнување на монетарната политика е реакција на зголемената побарувачка на девизи и притисоците врз депозитната база на банките, коишто во целост се последица на влошените очекувања на економските субјекти, предизвикани од нестабилната политичка состојба во земјата. Со тоа, промената на каматната стапка е одговор на делувањето на фактори од неекономска природа.
- Советот на Народната банка ја усвои Одлуката за задолжителната резерва, со која ја зголеми стапката на задолжителната резерва за обврски на банките во домашна валута со валутна клаузула. Мерката е во насока на натамошно поттикнување на процесот на денаризација на депозитите во домашниот банкарски систем. Со оглед на незначителното учество на овие обврски во билансите на банките, измените се исклучиво заради натамошно задржување на ниската склоност на економските субјекти за пласирање на овој вид на депозити во домашните деловни банки.
- заради одржување и зголемување на депозитите во домашниот банкарски систем, Советот на Народната банка ги преиспита и ги подобри условите за пласирање девизни депозити на домашните банки во Народната банка и ја усвои Одлуката за девизниот депозит кај Народната банка на Република Македонија. Во таа смисла, почнувајќи од 13

мај 2016 година, банките можат да пласираат девизни депозити во централната банка по повисоки каматни стапки од тековните негативни каматни стапки, коишто преовладуваат на меѓународните финансиски пазари. Се очекува дека оваа мерка ќе придонесе за намалување на трошоците на домашните банки, што следствено би придонело за повисоки каматни стапки за депозитите на нивните клиенти, домашните правни и физички лица.

октомври 2016 година

- На редовната седница на Комитетот за оперативна монетарна политика на НБРМ, одржана на 25 октомври 2016 година, беше одлучено да не се нудат дополнителни девизни депозити, коишто банките би ги пласирале во НБРМ.

декември 2016 година

- На редовната седница на Комитетот за оперативна монетарна политика на НБРМ, одржана на 13 декември 2016 година, беше одлучено каматната стапка на благајничките записи да се намали за 0,25 процентни поени и таа да изнесува 3,75%, а понудата на благајнички записи на аукцијата на 14 декември да се зголеми од 22.000 милиони денари на 23.000 милиони денари.
- Советот на Народната банка ја усвои Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот. Оваа Одлука е дел од процесот на усогласување на домашната регулатива со реформите на меѓународниот капитален стандард Базел 3, како и со одредбите на европската Регулатива 575/2013 за прудентните барања за кредитните институции и инвестициските фирми, во делот на структурата на сопствените средства на банките. Најзначајните измени се однесуваат на зајакнување на квалитетот на сопствените средства, како од аспект на нивната структура, така и од аспект на критериумите што треба да ги исполнат одредени позиции за да можат да бидат дел од сопствените средства на банките. Во овој контекст, сопствените средства и натаму се делат на основен и дополнителен капитал, **но со новата одлука се менува структурата на основниот капитал којшто се дели на редовен основен капитал и додатен основен капитал**. Во редовниот основен капитал се вклучуваат капитални позиции со највисок квалитет (акционерски капитал и резерви) коишто се во целост и веднаш на располагање за покривање на ризиците и загубите за време на работењето на банката. Новата компонента на сопствените средства, дополнителниот основен капитал, содржи инструменти коишто, меѓу другото, содржат клаузула за нивно претворање во инструменти од редовниот основен капитал или за нивен отпис на времена или на трајна основа (намалување на вредноста на нивната главница), доколку настане т.н. критичен настан. **Со промените на одлуката за адекватноста на капиталот досегашните ограничувања во однос на големината и соодносот на одделните елементи на сопствените средства се заменуваат со законски пропишаните минимални стапки за редовниот основен капитал, основниот капитал и сопствените средства**, односно 4,5% за редовниот основен капитал, 6% за основниот капитал и 8% за сопствените средства од активата пондерирана според ризиците. На овој начин, најголемо значење се дава на позициите од редовниот основен капитал (акции, резерви, задржана нераспоредена добивка), како капитални позиции со највисок квалитет.

јануари 2017 година

- На редовната седница на Комитетот за оперативна монетарна политика на НБРМ, одржана на 10 јануари 2017 година, беше одлучено каматната стапка на благајничките записи да се намали за 0,25 процентни поени и таа да изнесува 3,5%, а понудата на благајнички записи да се зголеми од 23.000 милиони денари на 25.000 милиони денари.

февруари 2017 година

- На редовната седница на Комитетот за оперативна монетарна политика на НБРМ, одржана на 14 февруари 2017 година, беше одлучено каматната стапка на благајничките записи да се намали за 0,25 процентни поени и таа да изнесува 3,25%, а понудата на благајнички записи да биде непроменета, на ниво од 25.000 милиони денари.
- На редовната седница на Советот на НБРМ, одржана на 27 февруари 2017 година, беа усвоени повеќе одлуки коишто произлегуваат од измените и дополнувањата на Законот за банките од октомври 2016 година, заради усогласување со Базелската капитална спогодба, т.н. Базел 3, како и со соодветните европски регулативи. Со измените на Законот за банките од октомври 2016 година, банките се должни да одржуваат соодветен износ на капитал за покривање на т.н. заштитни слоеви на капиталот. Во Законот се пропишани четири заштитни слоеви на капиталот: (1) заштитен слој за зачувување на капиталот утврден на нивото од 2,5% од активата пондерирана според ризиците; (2) противцикличен заштитен слој на капиталот којшто може да изнесува 2,5% од активата пондерирана според ризиците, но и повеќе во зависност од други системски фактори/показатели, (3) заштитен слој на капиталот за системски значајни банки којшто се движи од 1% до 3,5% од активата пондерирана според ризиците и (4) системски заштитен слој на капиталот којшто може да се движи од 1% до 3% од активата пондерирана според ризиците. Согласно со одредбите од Законот за банките врз оваа основа, Советот ги усвои следниве одлуки:
- Одлуката за методологијата за идентификување системски значајни банки, со која се пропишува начинот на утврдување на системски значајните банки, односно банките чиешто работење е значајно за стабилноста на целокупниот банкарски систем. Исто така, се определија висината на заштитниот слој на капиталот којшто системски значајните банки треба да го исполнуваат во зависност од нивото на системска значајност. Воедно, беше усвоена и одлуката за методологијата за изработка на план на заздравување на системски значајните банки, којшто утврдените системски значајни банки се должни да го достават до Народната банка.
- Одлуката за методологијата за утврдување на стапката на противцикличен заштитен слој на капиталот за изложеност во Република Македонија. Овој заштитен слој има за цел да ги ограничи ризиците поврзани со кредитниот раст, така што тој се воведува при висок кредитен раст, врз основа на пропишани критериуми.
- Одлуката за методологија за утврдување максимален износ на распределба на резултатот од работењето, во која се предвидува ограничување за распределба на резултатот од работењето на банката, доколку таа не одржува соодветен износ на заштитни слоеви на капиталот. Заштитните слоеви на капиталот се исполнуваат само со најквалитетните капитални позиции, односно т.н. редовен основен капитал.
- Одлуката за методологијата за управување со ризикот на задолженост, којашто претставува стандард од Базелската капитална спогодба, Базел 3, и европските банкарски регулативи и со неа се воведува стапката на задолженост (англ. leverage ratio), како сооднос помеѓу капиталот и активностите на банката. Банките во РМ имаат исклучително ниска задолженост, а целта на воведувањето на овој стандард на меѓународно ниво беше заштита од евентуално преголемо задолжување на банките, во услови на задоволително ниво на адекватност на капиталот.

март 2017 година

- На редовната седница на Комитетот за оперативна монетарна политика на НБРМ, одржана на 14 март 2017 година, беше одлучено понудата на благајнички записи да се зголеми од 25.000 милиони денари на 30.000 милиони денари.

јули 2017 година

- На редовната седница на Комитетот за оперативна монетарна политика на НБРМ, одржана на 11 јули 2017 година, беше одлучено понудата на благајнички записи да се намали од 30.000 милиони денари на 27.500 милиони денари.